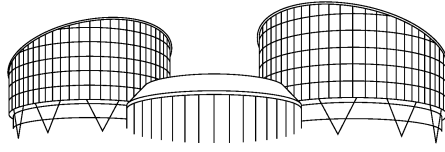

Tradus și revizuit de IER (<http://ier.gov.ro>)

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 16915/21)

HOTĂRÂRE

Art. 10 • Libertatea de exprimare • Sancțiune disciplinară pronunțată de Consiliul Superior al Magistraturii împotriva unui judecător care a publicat două mesaje pe pagina sa de Facebook • Hotărârile instanțelor naționale pronunțate în absența punerii în balanță a intereselor concurente aflate în joc conform criteriilor enunțate în jurisprudența Curții Europene • Existența unei atingeri insuficient demonstrate la demnitatea și la onoarea profesiei de magistrat • Motive care nu sunt relevante și suficiente

Întocmit de Grefă. Nu obligă Curtea.

STRASBOURG

20 februarie 2024

*Hotărârea va deveni definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție.
Poate suferi modificări de formă.*

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

În cauza Danileț împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *președinte*,
Tim Eicke,
Faris Vehabović,
Armen Harutyunyan,
Ana Maria Guerra Martins,
Anne Louise Bormann,
Sebastian Rădulețu, *judcători*,

și Ilse Freiwirth, *greșier de secție*,

Având în vedere cererea (nr. 16915/21) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, dl Vasilică-Cristi Danileț („reclamantul“) a sesizat Curtea la 18 martie 2021 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția“),

Având în vedere decizia de a aduce la cunoștința guvernului român („Guvernul“) capetele de cerere privind pretinsa atingere adusă libertății de exprimare a reclamantului și reputației sale profesionale,

Având în vedere observațiile comunicate de Guvern și cele comunicate în replică de reclamant, precum și comentariile primite de la asociația „Forumul Judecătorilor din România“, pe care președintele secției a autorizat-o să intervină în calitate de terț intervenient,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 4 iulie și 17 octombrie 2023 și la 16 ianuarie 2024,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Cererea privește consecințele unei sancțiuni disciplinare pronunțate de Consiliul Superior al Magistraturii împotriva unui judecător care a publicat două mesaje pe pagina sa de Facebook (art. 10 din Convenție). De asemenea, privește o pretinsă atingere adusă reputației profesionale a persoanei în cauză (art. 8 din Convenție).

ÎN FAPT

2. Reclamantul s-a născut în 1975 și locuiește la Cluj-Napoca. A fost reprezentat de N. Popescu, avocat.

3. Guvernul a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna O. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

I. MESAJELE PUBLICATE DE RECLAMANT

4. La momentul faptelor, reclamantul era judecător la Tribunalul Cluj. Era cunoscut ca participant activ la dezbaterile privind democrația, statul de drept și justiția și beneficia de o mare notorietate la nivel național în calitate de fost membru al Consiliului Superior al Magistraturii (denumit în continuare „CSM”), fost vicepreședinte al unei instanțe, fost consilier al ministrului justiției, membru fondator a două organizațiile neguvernamentale activând în domeniul democrației și al justiției și autor al mai multor articole pe teme juridice.

5. La 9 ianuarie 2019, reclamantul a publicat pe pagina sa de Facebook mesajul următor:

„Poate că cineva remarcă totuși succesiunea atacurilor, destrucțiilor și decredibilizărilor la adresa următoarelor instituții: Direcția Generală de Informații și Protecție Internă, Serviciul Român de Informații, Serviciul de Protecție și Pază, Poliția, Direcția Națională Anticorupție, Jandarmeria, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Înalta Curte de Casație și Justiție, Armata. Nu par întâmplătoare după declararea sus și tare a «abuzurilor instituțiilor de forță». Știm cu toții ce ar însemna lipsirea de eficiență sau, mai rău, preluarea controlului politic asupra acestor instituții: servicii, poliție, justiție, armată? Și, apropo de Armată: oare s-a aplecat cineva asupra dispozițiilor art. 118 alin. (1) din Constituție potrivit căroră «Armata este subordonată exclusiv voinței poporului pentru garantarea [...] democrației constituționale»? Ce ar fi dacă într-o zi am vedea armata pe stradă păzind... democrația, că tot am văzut azi că e în scădere coeficientul?! Nu v-ar surprinde să realizați ca ar fi constituțional!? Eu cred că nu vedem pădurea din cauza copacilor [...].”

6. La 10 ianuarie 2019, reclamantul a publicat, tot pe pagina sa de Facebook, un hiperlink spre un articol de presă intitulat „Semnalul de alarmă al unui procuror: E un risc enorm să trăiești în Romania în momentul de față. S-a trecut linia roșie în justiție”, articol care a fost publicat pe un site național de informații. Într-o discuție care făcuse obiectul articolului în cauză, procurorul C.S. și-a exprimat punctul de vedere cu privire la gestionarea cauzelor penale asigurată de Ministerul Public și la dificultățile întâmpinate de procurori în instrumentarea dosarelor care le erau repartizate. Al doilea mesaj publicat de reclamant a fost însoțit de comentariul următor:

„Iată, ăsta procuror cu sânge în instalație: vorbește deschis despre infractori periculoși în libertate, despre ideile proaste ale guvernanților în modificarea legilor justiției, despre linșajele împotriva magistraților!”

7. Primul mesaj (*supra*, pct. 5) a fost reluat și comentat în ziua următoare de o parte a mijloacelor naționale de informare în masă.

8. Și al doilea mesaj (*supra*, pct. 6) a făcut obiectul mai multor comentarii.

9. La 10 ianuarie 2019, un purtător de cuvânt al Inspecției Judiciare l-a informat pe inspectorul-șef L.N. despre conținutul celor două mesaje ale reclamantului. În aceeași zi, Inspecția Judiciară s-a sesizat din oficiu în cadrul unei acțiuni disciplinare.

II. CERCETAREA DISCIPLINARĂ ÎN FAȚA INSPECȚIEI JUDICIARE

10. La 17 ianuarie 2019, Inspecția Judiciară a declanșat cercetarea disciplinară față de reclamant pentru atingere adusă onoarei și prestigiului justiției [art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor – *infra*, pct. 28]. Un inspector judiciar a analizat conținutul primului mesaj al reclamantului (*supra*, pct. 5). A constatat că acest mesaj a fost reluat și comentat de unsprezece media diferite și că persoana în cauză sugera că, pentru a apăra democrația, intervenția armatei ar fi o soluție în conformitate cu Convenția. În ceea ce privește cel de-al doilea mesaj (*supra*, pct. 6), inspectorul judiciar a menționat că reclamantul, care republicase un articol de presă, a adăugat comentarii personale, încurajând magistrații să se exprime public despre aspecte legate de buna funcționare a justiției, criticând reformele, „linșajele” împotriva magistraților și efectele negative ale recursului compensatoriu, aderând în același timp la conținutul articolului în cauză. Inspectorul judiciar a făcut referire la dispozițiile din codul deontologic al magistraților și a considerat că existau indicii potrivit cărora reclamantul nu a respectat obligația de rezervă, ceea ce putea aduce atingere prestigiului justiției.

11. La 4 februarie 2019, în fața Inspecției Judiciare, reclamantul a argumentat mai întâi că articolele de presă care reluseră cele două mesaje publicate pe pagina sa de Facebook nu ar trebui să fie folosite ca mijloace de probă, deoarece nu îi erau imputabile. În continuare a reamintit că primul său mesaj fusese publicat în cadrul desemnării șefului de Stat Major, prin urmare fără nicio legătură cu activitățile sale judiciare, cu reputația sa profesională sau cu prestigiul justiției. Cu privire la al doilea său mesaj, a susținut că exprimarea sprijinului față de procurorul C.S. era un act normal și a confirmat că în continuare aproba punctul de vedere al acestuia. A solicitat ca Inspecția Judiciară să obțină declarațiile a doi jurnaliști, a unui lingvist, a unui profesor de limba română, a unui colonel (pentru a explica în ce mod au înțeles mesajele aceste persoane), a procurorului C.S. (pentru a verifica dacă acesta a suferit un prejudiciu în urma publicării mesajului în litigiu), a unei judecătore (N.G.), a unui artist și a unui cadru universitar (pentru a depune mărturie despre nivelul de probitate profesională a reclamantului despre prestigiul justiției înainte și după cele două publicări în litigiu).

12. La 5 februarie 2019, Inspecția Judiciară a reținut declarația judecătorei N.G., în scopul de a stabili nivelul de probitate profesională a reclamantului și de prestigiu al justiției înainte și după publicarea mesajelor în litigiu, și a respins celelalte declarații pe motiv că acestea nu erau relevante pentru obiectul litigiului. Judecătoreea N.G., care afirmase că nu a acordat prea multă atenție modului în care presa a prezentat afirmațiile reclamantului, a declarat că primul mesaj în litigiu este inofensiv. Ea a afirmat despre reclamant că era un „activist, un luptător, un om hotărât”, care posta des. Despre al doilea mesaj a afirmat că nu îl citise. Cu privire la prestigiul justiției

înainte și după publicarea primului mesaj, a afirmat că nu a depistat nicio modificare și a precizat că acest mesaj nu apăruse pe prima pagină în presa națională.

13. La 12 februarie 2019, reclamantul a fost audiat de un inspector judiciar. El a declarat că din 2003 avea obiceiul de a comunica în mass-media prin emisiuni de televiziune și din 2011 prin publicarea zilnică de mesaje pe contul său de Facebook, la care numărul de abonați se ridica la aproximativ 50 000. A explicat că primul mesaj se înscria în cadrul dezbaterilor suscitade de desemnarea șefului de Stat Major al armatei și avea ca scop atragerea atenției cititorilor asupra unui subiect foarte important. Într-adevăr, a adăugat că, potrivit Constituției, armata îndeplinea și rolul de garant al democrației și că, în consecință, faptul de a avea un conducător al armatei numit pe criterii politice putea să aibă repercusiuni asupra vieții cetățenilor. Astfel a făcut trimitere la evenimentele istorice care au avut loc în timpul Revoluției din 1989. A precizat că nu era vorba nici despre un avertisment, nici despre o invitație la încălcarea legii, ci pur și simplu despre reamintirea dispozițiilor legale în materie. A adăugat că mesajul nu avea nicio legătură cu activitatea sa de judecător, dar că se afla în centrul îngrijorărilor sale de cetățean. În opinia sa, nu putea fi criticat pentru faptul că anumiți jurnaliști au ignorat mesajul pe care voia să-l transmită, iar cetățenii erau liberi să scrie comentarii pe pagina sa de Facebook. Despre al doilea mesaj, reclamantul a confirmat că milita pentru independența justiției și că sprijinea orice inițiativă în această privință. În opinia sa, conform libertății de exprimare, era liber să publice mesaje pe pagina sa de Facebook, întrucât nu comenta cauze pendinte ori hotărâri judecătorești și nici nu ataca alți magistrați. În sfârșit, a solicitat audierea mai multor persoane (magistrați, jurnaliști, studenți, profesori) care îl cunoșteau și care puteau depune mărturie despre probitatea sa profesională și despre imaginea justiției. Inspekția judiciară a audiat cinci judecători și un greșier și a respins celelalte solicitări de probe formulate de reclamant. Majoritatea celor audiați au descris persoana în cauză ca fiind un judecător onest, foarte activ în domeniul educației juridice a tinerilor și cu luări personale de poziție publice juste.

14. La 20 februarie 2019, Inspekția Judiciară a decis să admită sesizarea din oficiu pentru atingere adusă onoarei și prestigiului justiției [art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 – *infra*, pct. 28], să exercite acțiunea disciplinară și astfel să sesizeze Secția pentru judecători în materie disciplinară a CSM.

III. SANCTIUNEA DISCIPLINARĂ APLICATĂ RECLAMANTULUI DE SECȚIA PENTRU JUDECĂTORI ÎN MATERIE DISCIPLINARĂ A CSM

15. La 16 aprilie 2019, Secția pentru judecători în materie disciplinară a CSM, în complet de nouă judecători, a constatat absența reclamantului, a considerat că nu mai era necesar să audieze din nou martorii, a luat act de

observațiile prezentate de Inspekția Judiciară și a amânat pronunțarea deciziei pentru 7 mai 2019.

16. Prin hotărârea din 7 mai 2019, secția disciplinară a admis cu majoritatea voturilor acțiunea disciplinară. A constatat că reclamantul săvârșise abaterea disciplinară prevăzută la art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004, și, în temeiul art. 100 lit. b) din aceeași lege (*infra*, pct. 28), a dispus diminuarea indemnizației reclamantului cu 5% timp de două luni. Pentru a ajunge la această concluzie, secția disciplinară a observat, mai întâi, că un ziar online a publicat primul mesaj al reclamantului (*supra*, pct. 5) și că ulterior mai multe media au publicat, la rândul lor, articole de presă despre acest mesaj. A constatat, în continuare, că persoana în cauză a publicat pe pagina sa de Facebook un al doilea mesaj referitor la un articol în care se relata un interviu acordat de procurorul C.S., însoțit de un comentariu formulat de reclamant (*supra*, pct. 6). A considerat că persoana în cauză a încălcat normele de conduită impuse în general magistraților și a adus un prejudiciu întregului sistem judiciar.

17. Secția disciplinară a reamintit că judecătorii au obligația de a nu aduce atingere demnității funcției lor sau imparțialității și independenței justiției, de da dovadă de reținere ori de câte ori autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești sunt în joc, precum și obligația de a-și exprima opiniile într-un mod prudent, pentru a evita riscul de a pune în pericol respectul și încrederea publicului în organele judiciare. Secția disciplinară a citat, în acest sens, *Morissens împotriva Belgiei* (nr. 11389/85, decizia Comisiei din 3 mai 1998, Decizii și rapoarte 56, p. 127), *Wille împotriva Liechtensteinului* [(MC), nr. 28396/95, CEDO 1999-VII], și, *mutatis mutandis*, *Özpınar împotriva Turciei* (nr. 20999/04, pct. 68, 19 octombrie 2010). Aceasta a considerat că, spre deosebire de situația de fapt reținută de Curte în cauza *Baka împotriva Ungariei* [(MC), nr. 20261/12, pct. 168-176, 23 iunie 2016], modul în care reclamantul din prezenta cauză și-a prezentat punctul de vedere era inadecvat pentru statutul său de judecător și era de natură să pună la îndoială credibilitatea instituțiilor statului. A considerat că reclamantul, insinuând că instituțiile publice erau controlate de politicieni și propunând intervenția armatei ca soluție posibilă pentru a garanta democrația, a încălcat obligația de rezervă ce incumbă magistraților. Cu privire la cel de-al doilea mesaj în litigiu, secția disciplinară a reținut fapt că limbajul utilizat, în special expresia „un procuror cu sânge în instalație” depășește limitele decenței și cele ale statutului de magistrat.

18. Secția disciplinară a considerat că, deși modul de exprimare era retoric, mesajul pe care reclamantul voia să-l transmită era clar și ușor de înțeles pentru cei care îl citiseră și îl comentaseră. Nu era vorba, prin urmare, de judecăți de valoare, ci de simple afirmații calomnioase, fără argumente, de natură a repune în discuție credibilitatea instituțiilor statului. Astfel, scopul demersului reclamantului nu era să lanseze o dezbatere asupra unor aspecte de interes public sau de importanță majoră pentru sistemul judiciar. Secția

disciplinară a adăugat că faptul de a fi ales o rețea socială pentru a formula afirmațiile criticate întăreau dorința reclamantului de a-și distribui mesajele către toți cei care aveau acces la pagina sa de Facebook. Ceea ce de altfel se confirma prin declarațiile făcute de reclamant în fața Inspecției Judiciare (*supra*, pct. 13). Secția disciplinară a apreciat că linia de apărare aleasă de reclamant, în special cea care urmărea să sublinieze luarea sa de poziție ca simplu cetățean, nu poate exclude răspunderea sa disciplinară din moment ce magistrații trebuie să dea dovadă de moderație și prudență în exercitarea libertății lor de exprimare, atât în exercitarea funcției, cât și în viața privată, pentru a evita o percepție negativă a publicului asupra imparțialității, a independenței și a prestigiului justiției. A considerat că modul în care reclamantul a ales să abordeze problema prelungirii mandatului șefului de Stat Major al armatei și să comenteze interviul procurorului C.S. era de natură să distrugă echilibrul just dintre dreptul său la libertatea de exprimare și interesul legitim al unui stat democratic de a veghea ca funcția publică să fie în conformitate cu scopurile prevăzute la al doilea paragraf al art. 10 din Convenție. Prin urmare, secția disciplinară a reținut că opiniile exprimate public de reclamant și în afara atribuțiilor sale profesionale, precum și modul de a relata evenimentele în cauză, folosind exprimări neconforme și indecente, erau contrare demnității funcției sale și aduceau atingere imparțialității și prestigiului justiției.

19. Cu privire la abaterea disciplinară comisă de reclamant, secția disciplinară a reținut că persoana în cauză a acceptat că, prin conduita sa (publicarea mesajelor criticate pe contul său de Facebook, urmărit de aproximativ 50 000 de persoane – *supra*, pct. 13), încălcase dispozițiile legale (*infra*, pct. 28) și normele sociale privind respectarea valorilor morale unanim acceptate. A concluzionat, prin urmare, că a existat o abatere disciplinară indirectă fără intenție care a avut un impact asupra încrederii și a respectului publicului față de magistrați, precum și asupra prestigiului justiției, deoarece opiniile reclamantului formulate în aceste mesaje fuseseră preluate și comentate de o bună parte a mijloacelor de informare în masă, generând ample dezbateri publice. Cu privire la sancțiune, a făcut referire la prejudicierea relațiilor sociale legate de activitatea judiciară în general, circumstanțelor reale și personale ale reclamantului, precum și la rolul educativ și preventiv al demersului disciplinar, și a constatat că mesajele reclamantului, reluate de mass-media, generaseră din partea publicului suspiciuni cu privire la respectarea obligațiilor legale care revin magistraților. Ținând seama de gravitatea abaterii disciplinare în cauză, de urmările sale și de neîncrederea publicului în sistemul judiciar care stăruia de multă vreme, a considerat că ar fi fost de preferat în speță să demareze un discurs obiectiv și moderat asupra disfuncțiilor sistemului judiciar. Toate aceste elemente justificau aplicarea unei sancțiuni (diminuarea indemnizației reclamantului cu 5% timp de două luni – *supra*, pct. 16) de natură să atragă atenția persoanei în cauză asupra eventualelor consecințe ale unei atitudini similare în viitor.

20. Subliniind inexistența abaterii disciplinare reținute în sarcina reclamantului, trei din cei nouă membri ai secției în materie disciplinară au emis o opinie dizidentă în care explicau că reclamantul exprimase, în primul său mesaj, o opinie personală pe un subiect de actualitate la momentul faptelor, și anume problema suspendării judiciare a prelungirii mandatului șefului de Stat Major al armatei, suspendare inițial admisă de curtea de apel și ulterior respinsă de Înalta Curte de Casație și Justiție (în continuare „Înalta Curte”). Cei trei judecători în cauză au considerat că a interzice *de plano* magistraților orice comentariu critic cu privire la aspecte de interes general înseamnă limitarea excesivă a libertății lor de exprimare. Cât despre cel de-al doilea mesaj în litigiu, au considerat că, publicând un comentariu în urma articolului cu privire la procurorul C.S. (articol care, de altfel, generase dezbateri pe un forum organizat pentru magistrați), reclamantul nu săvârșise nicio abatere disciplinară și că nu fusese adusă nicio atingere onoarei și prestigiului justiției. În orice caz, după cum reieșea din mărturiile obținute de Inspekția Judiciară, reclamantul era foarte activ pe rețelele sociale, manifesta interes față de problemele legate de societatea civilă, fiind implicat în educația juridică a tinerilor, iar publicațiile sale generaseră o imagine neutră din punctul de vedere al colegilor săi magistrați (*supra*, pct. 12 și 13 *in fine*). Cei trei judecători aflați în minoritate au adăugat că reclamantul nu putea fi criticat pentru interpretările diferite date de mass-media mesajelor sale și că simplul fapt că acesta exprimase o opinie personală pe un subiect de interes public, fără nicio referire la instanța în care își exercita funcția sau la magistrați, nu putea duce la concluzia că reclamantul a încălcat obligația de rezervă. În această privință, judecătorii care au formulat opinii separate s-au referit la hotărârea *Baka* (citată anterior, pct. 165). Au apreciat că modul în care reclamantul se exprimase asupra unui subiect care generase ample dezbateri publice la momentul faptelor nu era de natură să aducă atingere independenței, imparțialității și prestigiului justiției. În sfârșit, potrivit celor trei judecători în cauză, acesta exprimase judecăți de valoare pentru a apăra statul de drept și nu depășise limitele libertății de exprimare.

IV. CONTESTAREA SANȚIUNII DISCIPLINARE ÎN FAȚA ÎNALTEI CURȚI

21. Reclamantul a formulat recurs împotriva sancțiunii disciplinare impuse. A denunțat nelegalitatea și netemeinicia acesteia. A amintit mai întâi că un magistrat putea fi sancționat exclusiv pentru abaterile disciplinare prevăzute la art. 99 din Legea nr. 303/2004 (*infra*, pct. 28) și a contestat hotărârea secției disciplinare întemeiată pe nerespectarea normelor de conduită, care nu mai puteau, potrivit acestuia, să se afle la originea unei sancțiuni disciplinare în cazul său, mai cu seamă după modificările legislative survenite în 2005. În continuare, a criticat aprecierile vagi și lipsite de exemple concrete ale secției disciplinare cu privire la caracterul criticabil al

expresiilor pe care le utilizase. A reamintit că nu existase nicio dezbatere în urma publicării primului său mesaj, dar că unele mass-media obișnuite să critice sistemul judiciar au reinterpretat, cu rea-credință, observațiile sale. A susținut că scopul mesajului său era acela de a exprima necesitatea ca armata să fie ținută în afara oricărei influențe politice pentru a evita eventuala utilizare a acesteia la un moment dat, de către conducători, pentru a „apăra democrația”. Potrivit reclamantului, era vorba de un mesaj cuprins în educația juridică pe care o preda deja de câțiva ani. Nicio probă, nici chiar mărturiile obținute de Inspectia Judiciară (*supra*, pct. 12 și 13 *in fine*), nu confirmau, în opinia sa, o eventuală prejudiciere a prestigiului justiției. Potrivit acestuia, obligația de rezervă privea doar funcția sa de judecător, precum și cauzele pendinte pe care le examina și nu modul de a se implica în viața cetățenilor.

22. Cu privire la publicarea celui de-al doilea mesaj al său, reclamantul a confirmat că și-a exprimat admirația cu privire la procurorul C.S. și acordul cu afirmațiile formulate de acesta, care apăra prestigiul justiției și milita în favoarea separării puterii executive de puterea judecătorească, într-o perioadă în care un mare număr de magistrați protestaseră mai multe luni împotriva atingerii aduse independenței justiției de către Parlament și Guvern prin intermediul reformelor legislative. În plus, reclamantul a susținut că procurorul C.S. nu a fost sancționat niciodată pentru interviul său. În sfârșit, a afirmat că secția disciplinară a refuzat să-i aplice o sancțiune mai puțin importantă. Acesta a indicat că Inspectia Judiciară nu a sesizat secția disciplinară cu privire la cel de-al doilea mesaj și s-a referit, *mutatis mutandis*, la o decizie a Curții Constituționale care a declarat neconstituțional un articol din legea care reglementează profesia de avocat și care caracteriza ca fiind abateri acțiunile de „natură să aducă atingere bunei imagini a profesiei”, sintagmă criticată de înalta instanță pentru lipsă de claritate și de precizie. În fața Înaltei Curți, reclamantul a depus, de asemenea, concluzii scrise.

23. Prin decizia din 18 mai 2020, Înalta Curte a respins recursul reclamantului și a confirmat hotărârea disciplinară adoptată la 7 mai 2019 (*supra*, pct. 16-19). Examinând legalitatea sancțiunii, Înalta Curte a constatat că sancțiunea disciplinară a luat în considerare elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzute la art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 (*infra*, pct. 28) și nu aspectele care țin de codul deontologic și care, spre deosebire de afirmațiile reclamantului, puteau în orice caz constitui baza unei abateri disciplinare.

24. Cu privire la fondul hotărârii disciplinare, Înalta Curte a constatat că secția disciplinară a analizat faptele prin prisma dreptului la libertatea de exprimare a reclamantului și a obligației sale de rezervă. A considerat că obligația, protejată de art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 (*infra*, pct. 28), era motivată de principiile generale care reglementează deontologia profesională (independența, imparțialitatea și integritatea) și le impunea magistraților moderație și reținere în viața profesională, socială și privată. A considerat că era imposibil să fie enumerate toate activitățile susceptibile de

a încălca obligația de rezervă, întrucât magistrații aveau obligația să-și adapteze conduita în funcție de principiile morale și etice general recunoscute din societate, acționând cu bună-credință în orice împrejurare, în mod corect și cu decență. Deși subliniază cerința de a garanta un echilibru just între libertatea de exprimare și protejarea autorității justiției, Înalta Curte a reamintit obligația care le revine magistraților de a se exprima în mod prudent pentru a păstra dreptul cetățenilor la o justiție independentă, fără influențe politice, și echilibrată. A considerat că modul în care s-a exprimat reclamantul (care era inadecvat dat fiind statutul său și care era de natură să pună la îndoială credibilitatea instituțiilor statului) a prejudiciat echilibrul în cauză. Mai precis, conform Înaltei Curți, reclamantul sugerase că instituții ale statului erau controlate de politicieni și invocase astfel posibilitatea ca armata „să iasă în stradă”; acest lucru însemna, după cum a constatat secția disciplinară, că persoana în cauză depășise limitele libertății de exprimare. Înalta instanță a reținut că, spre deosebire de argumentul reclamantului potrivit căruia mesajele sale nu avuseseră un ecou important în media (*supra*, pct. 21), secția disciplinară constatare că mesajele în cauză au făcut obiectul unor articole de presă apărute în cinci publicații dintre cele mai cunoscute și că erau de natură a sugera cititorilor o legătură cu evenimente istorice.

25. În opinia Înaltei Curți, argumentul reclamantului potrivit căruia nicio referire specifică la cel de-al doilea mesaj al său nu apărea în sesizarea făcută de Inspekția Judiciară (*supra*, pct. 22) nu era întemeiat deoarece, așa cum reiese din motivarea hotărârii disciplinare, expresia „un procuror cu sânge în instalație”, folosită de reclamant în mesajul său publicat la 10 ianuarie 2019 (*supra*, pct. 6), depășea cu mult limitele decenței cerute de funcția sa. Înalta Curte a hotărât că nici secția disciplinară și nici organul judiciar nu erau în măsură să examineze veridicitatea sau legalitatea celor susținute de reclamant și, prin urmare, să examineze dacă aceste afirmații aveau sau nu o bază factuală; era vorba de o opinie personală care contesta credibilitatea instituțiilor statului (inclusiv sistemul judiciar) și de o expresie care, în cadrul unui demers public al unui judecător, era necorespunzătoare.

26. Înalta Curte a validat apoi constatările secției disciplinare cu privire la intenția indirectă a reclamantului și la modul în care acesta acceptase riscul, publicând cele două mesaje, de a aduce atingere prestigiului justiției și a reamintit că noțiunile de „onoare”, „probitate profesională” și „prestigiu al justiției” au un caracter „complex și dinamic și că nu puteau fi limitate sau reglementate în mod foarte precis”. Instanța a observat că, în opinia secției disciplinare, era imposibil așadar să se examineze cele trei noțiuni prin declarații ale martorilor sau sondaje de opinie, cum dorea reclamantul. Atitudinea respectivă, contrară conduitei cerute unui magistrat, trebuia să fie examinată din perspectiva documentelor internaționale, legi sau recomandări. Înalta Curte a reținut, în plus, că secția disciplinară a examinat din punct de vedere legal toate criteriile relevante (consecințele directe ale faptelor, atingerea adusă bunei imaginii și prestigiului justiției, conduita

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

reclamantului, nerespectarea obligațiilor statutare și folosirea unui limbaj care depășea limitele decenței și ale probității), înainte de a aplica reclamantului sancțiunea respectivă. În măsura în care conduita sa neadecvată a fost evidențiată în mod negativ în media și în măsura în care acesta era cunoscut ca formator de opinie, era imposibil să i se aplice o sancțiune mai puțin severă. În orice caz, sancțiunea care a fost aplicată reclamantului reprezenta una dintre cele mai ușoare sancțiuni prevăzute la art. 100 din Legea nr. 303/2004 (*infra*, pct. 28).

CADRUL JURIDIC ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

I. DREPTUL INTERN

A. Constituția

27. Dispozițiile relevante din Constituția României prevăd următoarele:

Articolul 30 **Libertatea de exprimare**

„(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel [...] sunt inviolabile.

[...]

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

Articolul 31 **Dreptul la informație**

„(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.”

Articolul 118 **Forțele armate**

„(1) Armata este subordonată exclusiv voinței poporului, pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității statului, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale. [...]”

B. Legea nr. 303/2004

28. Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor în vigoare până la 15 decembrie 2022, a fost abrogată și înlocuită cu Legea nr. 303/2022. Dispozițiile relevante din Legea nr. 303/2004, care nu se mai regăsesc în noua lege, aveau următorul conținut în formularea în vigoare la momentul faptelor:

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

Articolul 44

„Pot participa la concursul de promovare pe loc, în gradul profesional imediat superior, judecătorii și procurorii care au avut calificativul «foarte bine» la ultima evaluare, nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani și îndeplinesc următoarele condiții minime de vechime:

[...]”

Articolul 99

„Constituie abateri disciplinare:

a) manifestările care aduc atingere onoarei sau probității profesionale ori prestigiului justiției, săvârșite în exercitarea sau în afara exercitării atribuțiilor de serviciu;

[...]”

Articolul 100

„Sancțiunile disciplinare care se pot aplica judecătorilor și procurorilor, proporțional cu gravitatea abaterilor, sunt:

a) avertismentul;

b) diminuarea indemnizației de încadrare lunare brute cu până la 25% pe o perioadă de până la un an;

c) mutarea disciplinară pentru o perioadă efectivă de la un an la 3 ani la o altă instanță sau la un alt parchet, chiar de grad imediat inferior;

d) suspendarea din funcție pe o perioadă de până la 6 luni;

d¹) retrogradarea în grad profesional;

e) excluderea din magistratură;

[...]”

II. TEXTELE INTERNAȚIONALE ȘI DE DREPT ALE UNIUNII EUROPENE

A. Organizația Națiunilor Unite

29. Principiile de bază privind independența magistraturii au fost adoptate la Al Șaptelea Congres al Organizației Națiunilor Unite pentru prevenirea infracțiunilor și tratamentul infractorilor, de la Milano, din 1985. Au fost aprobate ulterior de Adunarea Generală în rezoluțiile 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985. Părțile relevante ale acestora se citesc astfel:

Libertatea de exprimare și de asociere

„8. În conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, membrii sistemului judiciar sunt ca și ceilalți cetățeni ce au dreptul la libertate de expresie, credință, asociere și adunare; aceasta având în vedere că în exercitarea acestor drepturi,

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

„judecătorii va trebui să se comporte într-o astfel de manieră care să le păstreze demnitatea funcției și imparțialitatea și independența sistemului judiciar.”

30. La 24 iunie 2019, Raportorul special ONU privind independența judecătorilor și a avocaților a înaintat Consiliului pentru Drepturile Omului raportul său privind libertatea de exprimare, de asociere și de adunare pașnică a judecătorilor și a procurorilor, atât online, cât și offline. Recomandările relevante în speță au următorul cuprins:

Libertatea de exprimare

„101. Cu privire la libertatea de exprimare, judecătorii și procurorii ar trebui să țină seama de responsabilitățile și îndatoririle care le revin în calitate de funcționari și să dea dovadă de reținere în orice împrejurare în care exprimă un punct de vedere sau o opinie într-un mod care, din perspectiva unui observator rezonabil, ar putea să dăuneze în mod obiectiv sarcinii lor sau să le compromită independența sau imparțialitatea.

102. În principiu, judecătorii și procurorii nu ar trebui să participe la controversele publice. Totuși, aceștia pot, în anumite circumstanțe, să-și dea avizul sau să exprime o opinie cu privire la aspecte politice sensibile, de exemplu atunci când participă la dezbateri publice despre legi sau politici care pot avea un impact asupra instituțiilor lor. Dacă democrația și statul de drept sunt amenințate, judecătorii trebuie să se exprime pentru a apăra ordinea constituțională și restabilirea democrației.”

31. Principiile de la Bangalore ale deontologiei judiciare (Biroul Organizației Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, Viena, 2019) se citesc astfel în părțile lor relevante:

„1.6. Judecătorul va manifesta și va promova înalte standarde de conduită judiciară în scopul de a întări încrederea publicului în corpul judiciar, încredere fundamentală pentru a menține independența justiției.

[...]

2.2. Judecătorul se va strădui să adopte o conduită, atât în instanță, cât și în afara acesteia, care să mențină și să întărească încrederea publicului, a juriștilor și a justițiabililor în imparțialitatea judecătorului și a corpului judiciar.

[...]

3.1. Judecătorul trebuie să se asigure că în ochii unui observator rezonabil conduita sa este ireproșabilă.

3,2. Atitudinea și conduita unui judecător trebuie să reafirme încrederea publicului în integritatea corpului judiciar. Justiția nu doar trebuie făcută, trebuie să se și vadă că s-a făcut justiție.

[...]

4.1 Judecătorul va evita încălcarea regulilor de bună cuviință sau aparența lipsei acesteia în toate activitățile sale de judecător.

4.2. Aflându-se permanent în vizorul public, judecătorul trebuie să accepte, în mod liber și de bunăvoie, anumite restricții personale care ar părea o povară cetățeanului de rând. În particular, judecătorul trebuie să aibă o conduită care să fie conformă cu demnitatea funcției de magistrat.

[...]

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

4.6. Ca orice alt cetățean, judecătorul are dreptul la libertatea de exprimare, libertatea convingerilor, libertatea de asociere și de întrunire, dar își va exercita aceste drepturi având o conduită conformă cu demnitatea funcției judiciare, ca și cu imparțialitatea și independența corpului judiciar.”

32. Recomandările cu privire la utilizarea social media de către magistrați, stabilite de Rețeaua Globală de Integritate Judiciară (Biroul ONU pentru Droguri și Criminalitate) și publicate în ianuarie 2019, se citesc astfel în părțile lor relevante:

„16. Judecătorii ar trebui să evite în online exprimarea punctelor de vedere sau împărtășirea informațiilor personale care pot submina independența judiciară, integritatea, eticheta, imparțialitatea, dreptul la un proces echitabil sau încrederea publicului în magistratură. Același principiu se aplică judecătorilor indiferent dacă ei își dezvăluie sau nu numele real sau statutul judiciar pe rețelele de socializare.

[...]

18. Judecătorii ar trebui să fie circumspecți în ton și limbaj și să fie profesioniști și prudenți în ceea ce privește toate interacțiunile de pe toate platformele social media. Atunci când se divulgă publicului larg un element de conținut social media (cum ar fi postări, comentarii la postări, actualizări de stare, fotografii etc.), ar putea fi util să se ia în considerare impactul acestei divulgări asupra demnității judiciare. Aceeași precauție se aplică atunci când este vorba de reacționarea la conținutul social media publicat de alți utilizatori.

[...]

23. Judecătorul poate folosi rețele de socializare pentru a urmări anumite subiecte de interes. Ar putea fi utilă urmărirea unei game variate de subiecte și de comentarii pentru a evita crearea propriilor «bule». Oricum, judecătorul ar trebui să fie precaut în urmărirea sau aprecierea anumitor grupuri de advocacy, campanii sau comentarii, în cazul în care asocierea cu aceștia ar putea afecta încrederea publicului în imparțialitatea judecătorului sau a justiției în general.”

B. Consiliul European

1. Comitetul de Miniștri

33. Partea relevantă din anexa la Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile, adoptată la 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor, este formulată după cum urmează:

„19. Procedurile judiciare și problemele privind administrarea justiției sunt de interes public. Dreptul la informare cu privire la acestea trebuie exercitat ținându-se seama de limitele impuse de independența justiției. Trebuie încurajată crearea de posturi de purtător de cuvânt sau servicii de știri și comunicare aflate în responsabilitatea instanțelor sau a consiliilor judiciare ori ale altei autorități independente. Judecătorii ar trebui să fie reținuți în relațiile lor cu mass-media.

[...]

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

21. Judecătorii pot exercita activități și în afara funcției lor. Pentru a evita conflictele reale sau aparente de interese, participarea lor la aceste activități ar trebui limitată la activitățile compatibile cu imparțialitatea și independența lor.”

2. *Comisia de la Veneția*

34. Raportul privind libertatea de exprimare a judecătorilor, adoptat de Comisia de la Veneția, cu ocazia Celei de-a 103a sesiuni plenare (19-20 iunie 2015), are următorul cuprins în partea sa relevantă în prezenta cauză:

„80. Dispozițiile legislative și constituționale europene și jurisprudența relevantă arată că garanțiile libertății de exprimare se aplică și funcționarilor publici, inclusiv judecătorilor. Cu toate acestea, particularitatea atribuțiilor și responsabilităților lor, precum și necesitatea de a asigura imparțialitatea și neutralitatea sistemului judiciar sunt considerate obiective legitime pentru impunerea anumitor restrângeri asupra libertății de exprimare, de asociere și de întrunire, inclusiv activitățile lor politice.

81. Cu toate acestea, Curtea Europeană a considerat că, având în vedere importanța tot mai mare acordată separației puterilor și independenței autorității judiciare, orice ingerință în libertatea de exprimare a unui judecător necesită o analiză atentă.

[...]

84. În ceea ce privește participarea judecătorilor la dezbaterile politice, situația politică internă în care are loc dezbaterile este, de asemenea, un element important care trebuie luat în considerare la clarificarea gradului de libertate al acestora. Astfel, contextul istoric, politic și juridic al dezbaterii – indiferent dacă discuția se referă sau nu la o chestiune de interes general sau dacă declarațiile contestate au fost sau nu au fost făcute în cadrul unei campanii electorale – este deosebit de important. O criză democratică sau o inversare a ordinii constituționale trebuie, desigur, să fie considerate decisive în contextul concret al unei anumite cauze și sunt esențiale pentru determinarea domeniului de aplicare al libertăților fundamentale ale judecătorilor.”

35. Modificările succesive aduse legilor justiției din România au atras atenția Comisiei de la Veneția (a se vedea Avizul nr. 924/2018 privind proiectele de modificare a Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, a Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, adoptat de Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 116-a sesiuni plenare, Veneția, 19-20 octombrie 2018 și Avizul nr. 950/2019 privind ordonanțele de urgență nr. 7/2019 și nr. 12/2019 privind revizuirea legilor justiției, adoptat de Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 119-a sesiuni plenare, Veneția, 21-22 iunie 2019) și a Grupului de state împotriva corupției (Raport interimar de conformitate, Prevenirea corupției parlamentarilor, judecătorilor și procurorilor, adoptat de GRECO în cadrul celei de-a 83-a reuniuni plenare, Strasbourg, 17-21 iunie 2019).

3. *Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE)*

36. Avizul nr. 3 al CCJE (2002) în atenția Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei,

comportamentelor incompatibile și imparțialității, are următorul cuprins în partea sa relevantă în prezenta cauză:

„b. Imparțialitatea și comportamentul extrajudiciar al judecătorului

27. Nu pare de dorit ca judecătorul să fie izolat de contextul social în care își desfășoară activitatea: buna funcționare a justiției înseamnă că judecătorii sunt în armonie cu realitatea. În plus, în calitate de cetățean, judecătorul se bucură de drepturile și libertățile fundamentale recunoscute de Convenția europeană a drepturilor omului (libertatea de opinie, libertatea religioasă etc.). Prin urmare, acesta ar trebui, ca regulă generală, să rămână liber să desfășoare activitățile extraprofesionale pe care le alege.

28. Totuși, aceste activități prezintă riscuri pentru imparțialitatea și, uneori, pentru independența sa. Prin urmare, este necesar să se găsească un echilibru rezonabil între gradul de implicare a judecătorului în societate și menținerea independenței și a imparțialității sale, precum și a aparențelor acestei independențe și a acestei imparțialități în exercitarea funcțiilor sale. În acest sens, întrebarea care ar trebui adresată întotdeauna este dacă judecătorul, într-un context social specific și din perspectiva unui observator informat și rezonabil, participă la o activitate care i-ar putea compromite în mod obiectiv independența sau imparțialitatea.”

37. Avizul nr. 25 al CCJE (2022) privind libertatea de exprimare a judecătorilor are următorul cuprins în părțile sale relevante pentru prezenta cauză:

„Recomandări

1. Un judecător se bucură de dreptul la libertatea de exprimare ca orice alt cetățean. Pe lângă dreptul individual al judecătorului, principiile democrației, ale separației puterilor și ale pluralismului impun libertatea judecătorilor de a participa la dezbaterile de interes public, în special în ceea ce privește chestiunile referitoare la sistemul judiciar.

2. În situațiile în care democrația, separația puterilor sau statul de drept sunt amenințate, judecătorii trebuie să fie fermi și au datoria de a se exprima în apărarea independenței judiciare, a ordinii constituționale și a restabilirii democrației, atât la nivel național, cât și internațional. Acest lucru include puncte de vedere și opinii cu privire la chestiuni sensibile din punct de vedere politic și se extinde atât la independența internă, cât și externă a judecătorilor la nivel individual și a sistemului judiciar în general. Judecătorii care se exprimă în numele unui consiliu judiciar, al unei asociații judiciare sau al unui alt organism reprezentativ al sistemului judiciar beneficiază de o latitudine sporită în această privință.

3. În afară de asociațiile judecătorilor, consiliile judiciare sau orice alt organism independent, judecătorii, la nivel individual, au datoria etică de a explica publicului sistemul judiciar, funcționarea sistemului judiciar și valorile acestuia. Prin îmbunătățirea gradului de înțelegere, de transparență și prin contribuția la evitarea denaturărilor publice, judecătorii pot contribui la promovarea și menținerea încrederii publicului în activitatea judiciară.

4. În exercitarea libertății lor de exprimare, judecătorii trebuie să țină seama de responsabilitățile și îndatoririle lor specifice în societate și să dea dovadă de cumpătare în exprimarea punctelor de vedere și a opiniilor lor în orice împrejurare în care, în ochii unui observator rezonabil, declarația lor le-ar putea compromite independența sau imparțialitatea, demnitatea funcției sau ar putea pune în pericol autoritatea sistemului judiciar. În special, aceștia ar trebui să se abțină de la comentarii cu privire la fondul

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

cauzelor pe care le instrumentează. Judecătorii trebuie, de asemenea, să păstreze confidențialitatea procedurilor.

5. Ca principiu general, judecătorii trebuie să evite să se implice în controverse publice. Chiar și în cazurile în care este permisă apartenența lor la un partid politic sau participarea lor la dezbateri publice, este necesar ca judecătorii să se abțină de la orice activitate politică care le-ar putea compromite independența sau imparțialitatea, precum și reputația sistemului judiciar.

6. Judecătorii trebuie să fie conștienți atât de beneficiile, cât și de riscurile comunicării prin intermediul mass-media. În acest scop, sistemul judiciar trebuie să ofere judecătorilor cursuri de formare care să îi instruiască cu privire la utilizarea mass-media, care pot fi folosite ca un excelent instrument de sensibilizare a publicului. În același timp, judecătorii trebuie să conștientizeze faptul că, atunci când postează pe rețelele sociale, tot ceea ce publică devine permanent, chiar și după ce îl șterg, și poate fi interpretat la discreție sau chiar scos din context. Folosirea de pseudonime nu protejează împotriva [consecințelor] unui comportament online lipsit de etică. Judecătorii trebuie să se abțină de la a posta orice lucru care ar putea compromite încrederea publicului în imparțialitatea lor sau ar putea intra în conflict cu demnitatea funcției lor sau a sistemului judiciar.”

C. Uniunea Europeană

38. În raportul său privind evoluțiile din România în ceea ce privește reforma sistemului judiciar și combaterea corupției, în contextul angajamentelor asumate de această țară în cadrul Mecanismului de cooperare și verificare (MCV), publicat la 8 iunie 2021, Comisia Europeană a dedicat un capitol care include informații actualizate privind evoluțiile înregistrate de la raportul MCV din octombrie 2019 privind reforma sistemului judiciar și combaterea corupției. Partea relevantă a raportului are următorul cuprins:

„[...] Trei legi ale justiției definesc statutul magistraților și modul de organizare al sistemului judiciar și al Consiliului Superior al Magistraturii. Prin urmare, sunt esențiale pentru asigurarea independenței magistraților și a bunei funcționări a sistemului judiciar. Modificările aduse acestor legi ale justiției în 2018 și 2019, care sunt încă în vigoare, au avut un impact grav asupra independenței, calității și eficienței sistemului judiciar. Printre motivele serioase de îngrijorare identificate se numără crearea Secției pentru investigarea infracțiunilor din justiție (SIJ), regimul de răspundere civilă a judecătorilor și a procurorilor, regimurile de pensionare anticipată, condițiile de intrare în profesie, precum și statutul și numirea în funcție a procurorilor de rang înalt. Punerea în aplicare a legilor modificate a confirmat în scurt timp aceste motive de îngrijorare, iar în anii următori au apărut noi elemente problematice. [...]

În perioada de raportare, conform informațiilor furnizate de instituțiile judiciare, s-a înregistrat o reducere generală a activității Inspecției Judiciare, și anume mai puține proceduri disciplinare din oficiu care ridică semne de întrebare cu privire la obiectivitate. Cu toate acestea, există în continuare cazuri care au dat naștere unor preocupări cu privire la cercetările disciplinare și sancțiunile severe aplicate magistraților care critică eficiența și independența sistemului judiciar. [Printre exemple se numără procedurile disciplinare cu propunerea de suspendare preventivă din funcție până la finalizarea cercetării disciplinare și decizia adoptată de CSM împotriva judecătorilor din asociațiile magistraților care s-au împotrivit schimbărilor din perioada 2017-2019 ce constituiau regrese și au înaintat Curții de Justiție a Uniunii Europene

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

cereri de decizie preliminară (cercetarea disciplinară se referă la conversații de grup divulgate din cadrul unui grup privat creat pe o rețea de socializare); un alt exemplu este suspendarea timp de 6 luni a unui judecător pentru că a criticat public Inspekția Judiciară și modul de funcționare a SIIJ] Întârzierile din partea Inspekției Judiciare în examinarea plângerilor sunt, de asemenea, considerate o modalitate de a menține presiunea asupra judecătorului sau procurorului atât timp cât cercetarea este în curs. [...]"

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 10 DIN CONVENȚIE

39. Reclamantul susține că sancțiunea disciplinară dispusă de Secția în materie disciplinară pentru judecători a CSM la 7 mai 2019 și confirmată de Înalta Curte la 18 mai 2020 constituie o ingerință disproporționată în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare, astfel cum este prevăzut la art. 10 din Convenție, potrivit căruia:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere [...]"

2. Exercițarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Cu privire la admisibilitate

40. Curtea observă că Guvernul nu contestă admisibilitatea acestui capăt de cerere.

41. Constatând că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate în sensul art. 35 din Convenție, Curtea îl declarată admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Reclamantul

42. Reclamantul susține că ingerința în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare nu era „prevăzută de lege”, și anume de art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și al procurorilor (*supra*, pct. 28). Acesta arată că articolul în cauză era lipsit de claritate și de precizie

și că nu îndeplinea criteriul previzibilității. În această privință, face trimitere la o scrisoare comună deschisă semnată de 500 de magistrați, adresată ministrului justiției și care sublinia, între altele, caracterul imprevizibil al dispozițiilor în cauză (*infra*, pct. 47). Cu privire la scopul ingerinței în cauză, susține că nu se poate considera că sancțiunea constând în reducerea indemnizației sale pentru că și-a exercitat libertatea de exprimare, fără nicio legătură cu activitatea sa profesională, a urmărit obiectivul legitim de „protecție a drepturilor celorlalți” (inclusiv a independenței și a imparțialității sistemului judiciar) în sensul art. 10 din Convenție.

43. În ceea ce privește „necesitatea într-o societate democratică” a ingerinței, reclamantul face trimitere la principiile generale în materie de exprimare stabilite în jurisprudența Curții și subliniază că ar fi trebuit să beneficieze de un nivel mai ridicat de protecție, întrucât postările sale priveau o chestiune de interes general, și anume funcționarea sistemului judiciar. În această privință, citează hotărârile *Roland Dumas împotriva Franței* (nr. 34875/07, pct. 43, 15 iulie 2010) și *Morice împotriva Franței* (MC), nr. 29369/10, pct. 125, CEDO 2015]. Invocând hotărârea *Wille împotriva Liechtenstein*, [(MC), nr. 28396/95, pct. 63, CEDO 1999-VII], acesta consideră că este necesar să fie examinat conținutul expresiilor sale în lumina întregii cauze. Susține că nu niciun element nu confirmă o eventuală lipsă a bazei factuale sau o depășire a criticii admisibile din punct de vedere strict profesional. În opinia sa, sancțiunea în cauză nu era necesară și avea un efect disuasiv asupra exercitării libertății sale de exprimare în aspecte precum independența instituțiilor statului, inclusiv cea a sistemului judiciar, care, de altfel, a fost afectat în mod deosebit de modificările legislative.

b) Guvernul

44. Citând hotărârea *Baka împotriva Ungariei* [(MC), nr. 20261/12, pct. 162-164, 23 iunie 2016], Guvernul amintește că funcționarii statului (inclusiv magistrații) se bucură de protecția conferită de art. 10 din Convenție, dar că au, datorită statutului lor, o obligație de rezervă și că trebuie să își exercite libertatea de exprimare cu reținere ori de câte ori autoritatea și imparțialitatea sistemului judiciar pot fi puse sub semnul întrebării. Guvernul nu contestă existența unei ingerințe în exercitarea de către reclamant a dreptului său la libertatea de exprimare, dar consideră că această ingerință era prevăzută de lege, urmarea un scop legitim și era necesară într-o societate democratică. Cu privire, în primul rând, la previzibilitatea legii, Guvernul a susținut că, deși era deschis la mai multe interpretări, art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 (*supra*, pct. 28) nu era în contradicție cu cerințele Convenției. Prin urmare, invită Curtea să aplice jurisprudența *Eminağaoğlu împotriva Turciei* (nr. 76521/12, pct. 129-130, 9 martie 2021), întrucât sunt norme referitoare la conduita magistraților, pentru care trebuie să se urmeze o abordare rezonabilă pentru a evalua precizia dispozițiilor aplicabile. În continuare, în ceea ce privește scopul legitim, Guvernul consideră că măsura în litigiu privea

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

independența și buna funcționare a justiției și, prin urmare, apărarea ordinii și protecția drepturilor celorlalți (Guvernul face trimitere în această privință la hotărârea *Özpinar împotriva Turciei*, nr. 20999/04, pct. 56, 19 octombrie 2010), și că autoritățile naționale au pus în balanță dreptul reclamantului la libertatea de exprimare și obligația de rezervă a magistraților. Prin această punere în balanță, autoritățile naționale au examinat totodată în detaliu conținutul, forma celor două mesaje ale reclamantului și contextul factual global înainte de a concluziona că persoana în cauză nu a respectat obligația de rezervă care îi era impusă.

45. Cu privire la condiția „necesității într-o societate democratică”, Guvernul reamintește că sancțiunea în litigiu era rezultatul opiniilor formulate public de reclamant și al mijloacelor alese de el pentru a le exprima. Subliniind obligația de a nu aduce atingere demnității funcției de judecător și imparțialității justiției, precum și limitele libertății de exprimare în cazul magistraților, Guvernul susține că secția disciplinară a constatat că reclamantul s-a exprimat în mod necorespunzător pe rețelele sociale, punând la îndoială credibilitatea instituțiilor statului, mai cu seamă prin faptul că insinua că factorul politic controla instituțiile și că propunea intervenția armatei pentru a garanta democrația, încălcând obligația de rezervă impusă magistraților. Guvernul consideră că autoritățile naționale au concluzionat că nu era vorba despre judecăți de valoare, ci de simple afirmații defăimătoare, nesuținute de argumente pertinente, care, având în vedere mijloacele alese de reclamant pentru a le divulga, puneau sub semnul întrebării credibilitatea instituțiilor statului. Guvernul subliniază, de altfel, că sancțiunea în litigiu reprezenta a doua sancțiune dintre cele mai puțin severe prevăzute la art. 100 din Legea nr. 303/2004 (*supra*, pct. 28), și că a fost justificată de faptul că reclamantul era cunoscut ca formator de opinie și că era unul dintre judecătorii cei mai citați din sud-estul Europei. Potrivit Guvernului, sancțiunea nu era disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit și putea fi considerată „necesară într-o societate democratică”. În acest sens, Guvernul citează hotărârea *Panioglu împotriva României* (nr. 33794/14, pct. 119 și 123, 8 decembrie 2020).

c) Forumul Judecătorilor din România

46. Terțul intervenient a subliniat că modificările succesive aduse legilor care reglementează funcționarea sistemului judiciar au fost criticate de Consiliul Europei (*supra*, pct. 35) și de mai multe asociații profesionale la nivel național pentru prejudicierea progresului în materie de independență a sistemului judiciar, în special prin creșterea gradului de influență a puterii executive asupra puterii judecătorești. Consideră că există mai multe restrângeri privind libertatea de exprimare a judecătorilor, că dreptul intern nu este suficient de clar și de precis și că lasă, într-adevăr, în această privință o marjă prea mare de interpretare. Forumul Judecătorilor din România susține că, în România, practic nu există libertatea de exprimare a judecătorilor și că

aceasta nu respectă deloc principiile generale amintite în hotărârea *Baka*, citată anterior. Legislația națională a generat numeroase investigații disciplinare, precum cele efectuate după anul 2018 împotriva procurorului general, a președintelui Înaltei Curți și a procurorului-șef al Direcției Naționale Anticorupție (terțul intervenient citează în acest scop cauza *Kövesi împotriva României*, nr. 3594/19, 5 mai 2020), întrucât permite să fie calificată ca nelegală orice conduită a unui judecător. Potrivit terțului intervenient, nicio definiție clară a termenilor „onoare”, „probitate” și „prestigiu al justiției” sau nicio jurisprudență consacrată nu ar putea fi de natură să ghideze judecătorii care pot face obiectul unor sancțiuni disciplinare în temeiul art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 (*supra*, pct. 28).

47. La 23 decembrie 2021, într-o scrisoare deschisă semnată de 500 de magistrați români către CSM și ministrul justiției, s-a solicitat abrogarea acestei dispoziții, deoarece nu identifica anume conduita care ar fi de natură a submina onoarea și probitatea profesională. Terțul intervenient susține că modul în care se aplică textul de lege în cauză ar putea eventual determina Curtea să constate că este vorba de o acuzație în materie penală în sensul art. 6 din Convenție. În raportul către Parlamentul European și Consiliu, publicat la 8 iunie 2021, Comisia Europeană a constatat că există cazuri care au generat preocupări, în care anchete disciplinare și sancțiuni severe s-au aplicat unor magistrați care au criticat eficiența și independența sistemului judiciar (*supra*, pct. 38). Forumul Judecătorilor din România subliniază importanța respectării dreptului la libertatea de exprimare al judecătorilor și necesitatea sa; eventualele limitări trebuie să fie justificate în mod clar și trebuie să existe o legătură clară între activitatea interzisă și posibilitatea ca un judecător să își desfășoare activitățile în mod imparțial. Judecătorul este, de asemenea, membru al societății și nu poate fi forțat să se izoleze și să se deconecteze de la realitățile sociale.

2. Motivarea Curții

a) Cu privire la existența unei ingerințe

48. Părțile convin că sancțiunea disciplinară aplicată reclamantului constituie o ingerință în exercitarea de acesta a dreptului său la libertatea de exprimare în sensul primului paragraf de la art. 10 din Convenție (*supra*, pct. 42 și 44). Curtea nu găsește niciun motiv pentru o concluzie diferită.

b) Cu privire la legalitatea ingerinței

49. În speță, nimic nu contestă că ingerința în cauză – sancțiunea disciplinară care a rezultat din ancheta disciplinară – avea o bază legală, și anume art. 99 lit. a) și art. 100 lit. b) din Legea nr. 303/2004 (*supra*, pct. 28), și că aceste dispoziții erau accesibile reclamantului.

50. Rămâne întrebarea dacă normele juridice în cauză au îndeplinit și cerința previzibilității. Curtea reamintește că nivelul de precizie impus de

legislația internă depinde în mare măsură de textul luat în considerare, de domeniul pe care îl acoperă și de calitatea destinatarilor săi. În plus, o dispoziție legală nu se opune cerinței implicate prin noțiunea „prevăzut prin lege”, prin simplul fapt că aceasta duce la mai multe interpretări. În sfârșit, sarcina de a interpreta și de a aplica dreptul intern le revine în primul rând autorităților naționale (*Vogt împotriva Germaniei*, 26 septembrie 1995, pct. 48, seria A nr. 323).

51. În speță, Curtea reține că reclamantul, susținut de Forumul Judecătorilor din România, critică pretinsa lipsă de previzibilitate a termenilor utilizați la art. 99 lit. a) din Legea nr. 303/2004 (*supra*, pct. 42 și 44), și anume noțiuni precum „onoare”, „probitate profesională” și „prestigiu al justiției”, care, în opinia sa, au un caracter general și se pretează la mai multe interpretări. Guvernul contestă acest argument (*supra*, pct. 44). În speță, Curtea admite că noțiuni precum „onoare”, „probitate profesională” și „prestigiu al justiției” au un caracter general și se pretează la mai multe interpretări. Totuși, cu privire la normele referitoare la conduita magistraților, trebuie să se adopte o abordare rezonabilă pentru a evalua precizia dispozițiilor aplicabile (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei*, nr. 21722/11, pct. 178, CEDO 2013 și *Eminağaoğlu*, citată anterior, pct. 128-130). În speță, reclamantul, un magistrat și, prin urmare, o persoană expertă în domeniul juridic, ar fi putut face trimitere la jurisprudența internă relevantă pentru a verifica ce interpretare se dăduse noțiunilor în litigiu, ținând seama că, prin forța lucrurilor, expresiile cuprinse în lege sunt menite să se aplice în numeroase situații diferite, că o precizie absolută în redactarea legilor se confruntă cu riscul de a crea o anume rigiditate și că necesitatea de adaptare la schimbările de situație implică recurgerea în numeroase legi la formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică (*Bouton împotriva Franței*, nr. 22636/19, pct. 33, 13 octombrie 2022). Curtea deduce de aici că ingerința în litigiu a fost „prevăzută de lege” în sensul jurisprudenței sale.

c) Cu privire la existența unui scop legitim

52. Curtea observă că Guvernul invocă obligația de rezervă a magistraților pentru a justifica declanșarea anchetei disciplinare împotriva reclamantului și aplicarea sancțiunii în litigiu (*supra*, pct. 44). Obligația de rezervă a judecătorilor se întemeiază pe voința de a păstra independența și imparțialitatea acestora, precum și autoritatea deciziilor acestora (*infra*, pct. 57). Se poate considera, prin urmare, că ingerința rezultată în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare al reclamantului urmărea cel puțin unul din scopurile recunoscute ca legitime în Convenție, în acest caz garanția autorității și a imparțialității puterii judecătorești (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Eminağaoğlu*, citată anterior, pct. 131).

Curții îi revine sarcina să stabilească dacă această ingerință era și „necesară într-o societate democratică” pentru atingerea scopului în cauză.

d) Cu privire la necesitatea ingerinței într-o societate democratică*i. Principii generale*

53. Principiile generale care se aplică pentru a evalua necesitatea unei ingerințe în exercitarea libertății de exprimare au fost reafirmate în mai multe rânduri de către Curte [a se vedea, de exemplu, în hotărârea *Baka*, citată anterior, pct. 158, sau în hotărârea *Halet împotriva Luxemburgului* (MC), nr. 21884/18, pct. 110, 14 februarie 2023], în termenii următori:

„Libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una dintre condițiile esențiale ale evoluției sale și ale dezvoltării fiecărei persoane. Sub rezerva art. 10 § 2, aceasta este valabilă nu numai în ceea ce privește «informațiile» sau «ideile» acceptate ori considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care rănesc, șochează, neliniștesc: acest lucru este impus de pluralism, toleranță și mentalitatea deschisă, fără de care nu există o «societate democratică». În forma consacrată la art. 10, aceasta este însoțită de excepții care necesită totuși o interpretare strictă, iar necesitatea de a o restrânge trebuie să fie stabilită în mod convingător [...]

În sensul art. 10 § 2, adjectivul «necesar» implică o nevoie socială imperioasă. În general, «necesitatea» unei ingerințe în exercitarea libertății de exprimare trebuie să fie stabilită în mod convingător. Într-adevăr, autorităților naționale le revine în primul rând sarcina de a evalua dacă există o asemenea nevoie de natură să justifice ingerința și, în acest scop, beneficiază de o anumită marjă de apreciere. Totuși, aceasta este dublată de controlul Curții care vizează atât legislația, cât și deciziile care o aplică.

În exercitarea puterii sale de control, Curtea trebuie să considere ingerința în lumina ansamblului problemei, inclusiv cuvintele în litigiu și contextul în care au fost difuzate. În special, Curții îi revine să determine dacă măsura incriminată era «proporțională cu scopurile legitime urmărite» și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt «relevante și suficiente». Astfel, Curtea trebuie să se convingă că autoritățile naționale au aplicat norme conforme principiilor consacrate la art. 10, bazându-se, în plus, pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante.”

α) Cu privire la libertatea de exprimare a magistraților

54. Curtea a apreciat că, într-o societate democratică, aspectele legate de funcționarea justiției sunt de interes general (*Morice*, citată anterior, pct. 128). Or, dezbaterile privind chestiuni de interes public se bucură în general de un nivel ridicat de protecție, în temeiul art. 10, alături de o marjă de apreciere a autorităților restrânsă în mod deosebit (*Morice*, citată anterior, pct. 125 și 153). Chiar dacă o chestiune care suscită o dezbateră asupra puterii judecătorești are implicații politice, acest simplu fapt nu este suficient în sine pentru a împiedica un judecător să dea o declarație cu privire la subiect (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Wille*, citată anterior, pct. 67). Curtea trebuie să examineze cu atenție orice ingerință în exercitarea de către un judecător a libertății sale de exprimare [*Żurek împotriva Poloniei*, nr. 39650/18, pct. 224, 16 iunie 2022; *Harabin împotriva Slovaciei* (dec.), nr. 62584/00, CEDO 2004-VI; *Wille*, citată anterior, pct. 64 *in fine*; *Baka*, citată anterior, pct. 165].

55. Este adevărat că misiunea specială a puterii judecătorești în societate le impune magistraților o obligație de rezervă. În special, este firesc să existe așteptări din partea oficialilor din sistemul judiciar să se folosească cu reținere de libertatea lor de exprimare ori de câte ori autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești ar putea fi puse în discuție (*Wille*, citată anterior, pct. 64). Divulgarea anumitor informații, fie și exacte, trebuie să fie făcută cu moderație și decență. Într-un context asemănător, Curtea a subliniat în mod repetat rolul special al puterii judecătorești în societate: în calitate de garant al justiției, valoare fundamentală într-un stat de drept, trebuie să se bucure de încrederea cetățenilor pentru a-și îndeplini misiunea. De aceea, în exercitarea funcției jurisdicționale, le este impusă cea mai mare discreție autorităților judiciare atunci când se pronunță, ca garanție a imaginii acestora de judecători imparțiali (*Baka*, citată anterior, pct. 164, și trimiterile citate). Cuvântul magistratului, contrar celui al avocatului, este primit ca fiind exprimarea unei evaluări obiective care angajează nu numai pe cel care se exprimă, ci și, prin intermediul său, întreaga instituție a Justiției (*Morice*, citată anterior, pct. 168).

56. De aceea, poate fi necesară protejarea justiției împotriva atacurilor distrugătoare lipsite de o bază serioasă, cu atât mai mult cu cât obligația de rezervă le interzice magistraților vizați să reacționeze (*Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, 26 aprilie 1995, pct. 34, seria A nr. 313, *Koudecikina împotriva Rusiei*, nr. 29492/05, pct. 86, 26 februarie 2009, și *Di Giovanni împotriva Italiei*, nr. 51160/06, pct. 71, 9 iulie 2013).

57. Natura și severitatea sancțiunii aplicate sunt, de asemenea, elemente care se iau în considerare pentru a evalua proporționalitatea ingerinței. Într-adevăr, ingerințele în exercitarea libertății de exprimare pot avea un efect descurajator asupra exercitării acestei libertăți [*Guja împotriva Moldovei* (MC), nr. 14277/04, pct. 95, CEDO 2008, *Morice*, citată anterior, pct. 127, și *Baka*, citată anterior, pct. 160].

58. În cadrul art. 10 din Convenție, Curtea trebuie să examineze declarațiile în cauză ținând seama de circumstanțe și de întregul context al cauzei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Morice*, citată anterior, pct. 162; *Wille*, citată anterior, pct. 63; *Albayrak împotriva Turciei*, nr. 38406/97, pct. 40, 31 ianuarie 2008), acordând o importanță deosebită funcției ocupate de reclamant, declarațiilor sale și circumstanțelor în care au fost făcute.

β) Cu privire la libertatea de a primi și de a comunica informații pe internet

59. Internetul a devenit în prezent unul dintre principalele mijloace de exercitare a libertății de exprimare, în sensul că furnizează instrumente esențiale pentru participarea la activități și discuții privind chestiuni politice și la dezbateri de interes general (*Vladimir Haritonov împotriva Rusiei*, nr. 10795/14, pct. 33, 23 iunie 2020, și *Melike împotriva Turciei*, nr. 35786/19, pct. 49 *in fine*, 15 iunie 2021). Curtea a apreciat, de asemenea, că internetul contribuie semnificativ la îmbunătățirea accesului publicului la știri și, în

general, la facilitarea difuzării de informații [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), nr. 64569/09, pct. 133, CEDO 2015] și că, în acest context, funcția bloggerilor și a utilizatorilor populari de platforme sociale poate fi, de asemenea, comparată cu cea de „câine de pază public” în ceea ce privește protecția oferită de art. 10 [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), nr. 18030/11, pct. 168, 8 noiembrie 2016].

60. Totuși, avantajele acestui instrument de informare, rețea electronică ce deservește miliarde de utilizatori în toată lumea, prezintă anumite pericole: internetul este un instrument de informare și de comunicare care se deosebește de presa scrisă, mai ales în privința capacității de a depozita și de a disemina informațiile, iar comunicațiile online și conținutul acestora riscă mult mai mult decât presa scrisă să aducă atingere exercitării și respectării drepturilor și libertăților fundamentale, în special dreptului la respectarea vieții private [*Société Éditrice de Mediapart și alții împotriva Franței*, nr. 281/15 și 34445/15, pct. 88, 14 ianuarie 2021, *M.L. și W.W. împotriva Germaniei*, nr. 60798/10 și 65599/10, pct. 91, 28 iunie 2018, *Cicad împotriva Elveției*, nr. 17676/09, pct. 59, 7 iunie 2016, și *Comitetul de redacție Pravoie Delo și Shtekel împotriva Ucrainei*, nr. 33014/05, pct. 63, CEDO 2011 (extrase)].

61. Afirmațiile vădit ilicite, mai ales afirmațiile calomnioase, care instigă la ură sau la violență, se pot difuza ca niciodată până acum în întreaga lume în câteva secunde și, uneori, rămân online pentru o lungă perioadă de timp [*Savva Terentiev împotriva Rusiei*, nr. 10692/09, pct. 79, 28 august 2018, și *Savcı Çengel împotriva Turciei* (dec.), nr. 30697/19, pct. 35, 18 mai 2021].

62. Cu toate acestea, Curtea mai poate ține seama de alte elemente care atenuează efectele mesajelor internauților asupra intereselor legitime protejate de art. 10 § 2 din Convenție. Trimiterea unui mesaj într-un mediu rezervat profesioniștilor dintr-un domeniu sau altul poate figura printre elementele respective dacă diseminarea acestui mesaj este prea limitată pentru a produce un prejudiciu important, contrar cazului în care un mesaj care ar fi accesibil tuturor internauților [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kozan împotriva Turciei*, nr. 16695/19, pct. 66, 1 martie 2022, unde Curtea a luat în considerare, *inter alia*, că toți membrii unui grup de Facebook în care avusese loc schimbul anumitor mesaje erau profesioniști ai dreptului, că mesajele partajate acolo nu erau vizibile decât utilizatorilor care erau membri (grup închis de Facebook) și că acest grup nu era accesibil tuturor internauților deoarece nu apărea în motoarele de căutare de site-uri internet].

63. Curtea reamintește, de asemenea, că hiperlinkurile contribuie la buna funcționare a internetului deoarece fac accesibilă informația legând elementele între ele; nu servesc decât să atragă atenția cititorului asupra faptului că unele dintre informații sunt disponibile pe un alt site web (*Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, nr. 11257/16, pct. 73-74, 4 decembrie 2018). Clarificarea aspectului dacă postarea unui hiperlink echivalează cu diseminarea de elemente defăimătoare cere judecătorului național să facă o

evaluare individuală a fiecărui caz concret și să nu rețină răspunderea persoanei care a postat hiperlinkul decât pentru motive suficiente și rezonabile, stabilind, în special și printre altele, dacă persoana respectivă a subscris (sau nu) la conținutul hiperlinkului (*Magyar Jeti Zrt*, citată anterior, pct. 76-77, 80 și 83).

ii. *Aplicarea acestor principii în prezenta cauză*

64. Curtea observă mai întâi că, la momentul faptelor, reclamantul era judecător la Tribunalul Cluj (*supra*, pct. 4). Acest rol îi atribuia obligația de garant al libertăților individuale și al statului de drept, prin contribuția sa la buna funcționare a justiției și astfel la încrederea publicului în justiție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kayasu împotriva Turciei*, nr. 64119/00 și 76292/01, pct. 91, 13 noiembrie 2008). Așadar este firesc să existe așteptări ca reclamantul să fi folosit libertatea sa de exprimare cu reținere, autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești fiind susceptibile de a fi puse sub semnul întrebării (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 56). Curtea consideră, totuși, că orice ingerință în libertatea de exprimare a unui magistrat aflat în situația reclamantului cere din partea sa o analiză atentă (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 54 *in fine*).

65. Curtea observă, în continuare, că sancțiunea disciplinară în cauză se întemeia pe nerespectarea, de către reclamant, a obligației sale de rezervă și pe atingerea adusă demnității funcției de judecător, imparțialității și prestigiului justiției pe motivul celor două mesaje pe care persoana în cauză le-a publicat pe contul său de Facebook. În speță, organul disciplinar a considerat că, publicând primul său mesaj, reclamantul a contestat, fără echivoc și în fața mai multor mii de cititori, credibilitatea instituțiilor, insinuând că acestea erau controlate de clasa politică și propunând intervenția armatei ca soluție pentru a garanta democrația constituțională. În ceea ce privește cel de-al doilea mesaj, care conținea un hiperlink spre interviul cu procurorul C.S., însoțit de comentariul reclamantului, organul disciplinar a fost de părere că limbajul folosit de reclamant depășește limitele decenței și ale statutului de magistrat (*supra*, pct. 16-19). Aceste constatări au fost confirmate, în urma recursului reclamantului, de Înalta Curte (*supra*, pct. 23-26).

66. Curtea consideră că, pentru a ajunge la aceste concluzii, instanțele naționale nu au pus în balanță interesele în joc conform criteriilor enunțate în jurisprudența Curții și nici nu au analizat corespunzător necesitatea ingerinței în exercitarea dreptului reclamantului la libertatea de exprimare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Tête împotriva Franței*, nr. 59636/16, pct. 57-60, 26 martie 2020). Această nepunere în balanță a intereselor concurente este, în sine, o problemă din perspectiva art. 10 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Nadtoka împotriva Rusiei*, nr. 38010/05, pct. 47, 31 mai 2006).

67. Într-adevăr, instanțele naționale, citând jurisprudența Curții, s-au limitat să aprecieze modul în care s-a exprimat reclamantul, fără a transcrie

expresiile utilizate de acesta în contextul lor mai extins, anume cel al dezbaterii asupra unor chestiuni de interes general (*supra*, pct. 16-19 și 23-26; a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, *Mesić împotriva Croației*, nr. 19362/18, pct. 89, 5 mai 2022). Acestea fiind spuse, Curtea nu pierde din vedere că anumite locuțiuni utilizate de reclamant, magistrat în funcțiune, pot părea *prima facie* îngrijorătoare, având în vedere, în special, caracterul lor general – în fapt, se pune problema că sugerau ideea că mai multe instituții ale statului erau sub „control” politic (*supra*, pct. 5 și 6) – și având în vedere obligația de rezervă pe care o avea persoana în cauză (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 55).

68. În ceea ce privește primul mesaj în litigiu, Curtea constată că acesta conținea mai degrabă critici la adresa influențelor politice pretins suferite de unele instituții, în speță poliția, justiția și armata. Reclamantul făcea trimitere la dispozițiile constituționale care prevedeau că armata este subordonată voinței poporului (*supra*, pct. 27) și se întreba cu privire la riscurile oricărui control politic al acestei instituții. Prin întrebări retorice, invita cititorii să-și imagineze că armata acționa, într-o zi, împotriva voinței poporului, sub pretextul că voia să apere democrația; era vorba, în opinia sa, doar de un detaliu care ascundea o problemă mai gravă (*supra*, pct. 5).

69. Contrar argumentului susținut de Guvern (*supra*, pct. 45), Curtea consideră, prin urmare, că, plasate în contextul lor (*infra*, pct. 70-71), susținerile reclamantului se înrudesesc cu judecățile de valoare conform cărora democrația constituțională este în pericol în cazul reluării controlului politic asupra instituțiilor publice. Aceste afirmații, a căror exactitate nu poate fi demonstrată (*Morice*, citată anterior, pct. 126), vizează, prin urmare, chestiuni de interes general privind separarea puterilor și necesitatea de a menține independența instituțiilor unui stat democratic.

70. Cu privire la întrebarea dacă „baza factuală” pe care aceste judecăți de valoare se sprijină era suficientă, Curtea constată că într-adevăr instanțele disciplinare care l-au judecat pe reclamant nu au contestat argumentul său conform căruia exista o dezbatere importantă în cadrul societății civile privind problema prelungirii mandatului șefului de Stat Major al armatei (*supra*, pct. 16-19 și 23-25), procedură care pare să fi făcut obiectul unei acțiuni în justiție (*supra*, pct. 20).

71. În plus, în fața Inspecției Judiciare, persoana în cauză și-a justificat afirmațiile invocând pericolul pe care îl putea reprezenta numirea unui conducător al armatei, care s-ar întemeia pe criterii politice, și a exemplificat cu evenimentele care au avut loc în timpul Revoluției din 1989 (*supra*, pct. 13); Înalta Curte a considerat că mesajele în litigiu erau de natură a sugera cititorilor o legătură cu evenimente istorice (*supra*, pct. 24 *in fine*). În această privință, Curtea trimite la situația generală în care a avut loc represiunea mortală, exercitată cu concursul armatei, a manifestațiilor din decembrie 1989 izbucnite împotriva fostului regim totalitar, așa cum au fost rezumate în cauza *Asociația „21 Decembrie 1989” și alții împotriva României* (nr.

33810/07 și 18817/08, pct. 12-18, 24 mai 2011) și reține că reclamantul făcea trimitere la chestiuni istorice, context în care, în principiu, odată cu trecerea timpului crește întinderea libertății de exprimare de care beneficiază participanții la o dezbatere asupra unor astfel de aspecte (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Smolorz împotriva Poloniei*, nr. 17446/07, pct. 38, 16 octombrie 2012 și trimiterile citate).

72. Cu privire la al doilea mesaj în litigiu, Curtea observă că reclamantul postase pe pagina sa de Facebook un hiperlink spre un articol de presă publicat pe un site de informații, care conținea interviul cu procurorul C.S. asupra gestionării cauzelor penale de către Ministerul Public și a dificultăților întâmpinate de procurori în instrumentarea dosarelor care le erau repartizate. Postarea acestui hiperlink era însoțită de un comentariu redactat de reclamant, care lauda curajul procurorului în cauză pentru că acesta îndrăznește să vorbească deschis despre punerea în libertate a unor infractori periculoși, despre inițiativele, în opinia sa rele, de a modifica legile privind organizarea sistemului judiciar, precum și despre linșajele asupra magistraților (*supra*, pct. 6).

73. Curtea reține că mesajul reclamantului marca adeziunea la conținutul articolului în cauză și, în special, la ideile exprimate de procurorul C.S., fapt confirmat de altfel prin poziția apărută de persoana în cauză în cursul anchetei disciplinare (*supra*, pct. 11; a se vedea, *a contrario*, *Magyar Jeti Zrt*, citată anterior, pct. 78-79).

74. În aceste condiții, în opinia Curții, aderând la ideile exprimate de procurorul C.S. în interviu, reclamantul dorea să participe la dezbaterile privind problemele cu care se confruntau magistrații români la momentul faptelor. Existența acestei dezbateri, în rândul unei părți a magistraților români, în legătură cu eventualele consecințe ale modificărilor succesive aduse legilor privind organizarea sistemului judiciar asupra independenței justiției este de altfel confirmată de terțul intervenient, Forumul Judecătorilor din România (*supra*, pct. 44), precum și de Comisia de la Veneția (*supra*, pct. 35) și de Comisia Europeană (*supra*, pct. 38) și nu a fost contestată de către organele disciplinare (*supra*, pct. 16-19 și 23-26). Trebuie subliniat, într-adevăr, că în acest tip de cauze Curtea acordă o pondere importantă contextului intern al afirmațiilor în litigiu (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 58).

75. Prin urmare, Curtea consideră că luarea de poziție a reclamantului se încadra în mod evident într-o dezbatere vizând aspecte de interes general, fiind vorba despre reforme legislative privind sistemul judiciar (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Žurek*, citată anterior, pct. 224, *Kozan împotriva Turciei*, nr. 16695/19, pct. 64, 1 martie 2022, *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, nr. 40072/13, pct. 175, 19 octombrie 2021, *Kövesi*, citată anterior, pct. 207, și *Baka*, citată anterior, pct. 171; a se vedea, în acest sens, și pct. 102 din raportul asupra libertății de exprimare, de asociere și de adunare pașnică a judecătorilor și a procurorilor, citat *supra*, pct. 30, pct. 19

din anexa la Recomandarea Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la judecători, citată *supra*, pct. 33, precum și pct. 1-3 din Avizul nr. 25 al CCJE citat *supra*, pct. 37). În consecință, Curtea consideră, cu privire la acest al doilea mesaj, în mod similar celui dintâi, că orice ingerință în exercitarea libertății de a furniza sau de a primi informații ar fi trebuit să facă obiectul unui control strict, întrucât marja de apreciere a autorităților statului pârât este limitată într-un asemenea caz (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 54). Or, în opinia sa, instanțele române nu au ținut seama în mod corespunzător de aceste elemente.

76. În aceste condiții, Curtea reafirmă principiul potrivit căruia este firesc să existe așteptări din partea unui magistrat ca acesta să folosească libertatea sa de exprimare cu reținere, autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești fiind susceptibile de a fi puse sub semnul întrebării (*supra*, pct. 29-37 și 56). Utilizându-și contul de Facebook, care era accesibil publicului (a se vedea, *a contrario*, *Kozan*, citată anterior, pct. 66), reclamantul a acceptat o serie de riscuri. Într-adevăr, afirmațiile astfel publicate se pot difuza ca niciodată până acum în întreaga lume în câteva secunde și, uneori, rămân online pentru o lungă perioadă de timp (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct. 59-62). Cu toate acestea, după cum a constatat Curtea (*supra*, pct. 68-75), nu era vorba despre afirmații vădit ilicite, calomnioase, care instigă la ură sau la violență (a se vedea, *a contrario*, *Savva Terentyev*, citată anterior, pct. 79, și *Savci Cengel*, citată anterior, pct. 35).

77. Curtea constată, în continuare, că Înalta Curte a considerat că instanțele nu erau în măsură să aprecieze dacă afirmațiile reclamantului aveau sau nu o bază factuală (a se vedea, *a contrario*, *Morice*, citată anterior, pct. 126) și că era evident că, exprimată astfel, opinia personală a reclamantului contesta credibilitatea instituțiilor statului (*supra*, pct. 25).

78. În plus, în ceea ce privește cel de-al doilea mesaj în litigiu, care includea afișarea unui hiperlink, Curtea reține că examinarea autorităților naționale s-a concentrat numai pe limba folosită de reclamant, fără a întreprinde o evaluare individuală și fără a reține răspunderea acestuia pentru motive suficiente și relevante (*supra*, pct. 17 *in fine* și 18 *in fine*). Or, o astfel de examinare se impunea cu atât mai mult în speță, în măsura în care niciun document din dosar nu confirma un oarecare caracter ilegal al conținutului postat de reclamant (de comparat cu *Magyar Jeti Zrt*, citată anterior, pct. 19).

79. Cu privire la expresia „un procuror cu sânge în instalație”, criticată de organele disciplinare și de Înalta Curte (*supra*, pct. 18 *in fine* și 25), Curtea este de părere că reclamantul dorea să sublinieze curajul procurorului C.S., care își exprima public criticile vizând aspecte de interes general cu privire la sistemul judiciar (*supra*, pct. 72-73), și că nu dorea să se exprime în mod defăimător.

80. În sfârșit, în ceea ce privește sancțiunea disciplinară, Curtea constată că instanțele interne nu au ținut seama de pericolele subiacente cu efect descurajator ale sancțiunii aplicate (a se vedea jurisprudența citată *supra*, pct.

57), ci dimpotrivă, au considerat ca un element pozitiv faptul că aceasta l-ar descuraja pe reclamant să facă afirmații similare în viitor (*supra*, pct. 19 *in fine*). Mai mult, Curtea acordă o pondere importantă faptului că instanțele naționale nu au aplicat reclamantului cea mai puțin severă sancțiune (care, la momentul faptelor, era un avertisment – *supra*, pct. 28), ceea ce, fără îndoială, a avut un „efect descurajator” întrucât nu l-a descurajat doar pe reclamant, ci și pe alți judecători de a participa, în continuare, la dezbaterile publice privind problemele ale separației puterilor sau reforme legislative vizând instanțele și, în mod mai general, privind aspecte legate de independența justiției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Žurek*, citată anterior, pct. 227; *Kozan*, citată anterior, pct. 68; *Miroslava Todorova*, citată anterior, pct. 176, cu trimiterile citate).

81. Mai mult, în opinia Curții, hotărârea secției disciplinare, confirmată de Înalta Curte, nu oferea motive suficiente pentru a justifica, în mod relevant, concluzia că, prin mesajele sale, reclamantul a adus atingere demnității și onoarei profesiei de magistrat [a se vedea, *a contrario*, *Simić împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.), nr. 75255/10, pct. 35-36, 15 noiembrie 2016].

82. Ansamblul considerentelor anterioare determină Curtea să concluzioneze că, în punerea în balanță a intereselor concurente, instanțele interne au omis să țină seama în mod corespunzător de anumiți factori importanți, în special în ceea ce privește contextul mai larg al afirmațiilor reclamantului, participarea la o dezbatere asupra unor chestiuni de interes general, problema dacă judecățile de valoare exprimate în speță aveau un temei factual suficient și, în sfârșit, potențialul efect descurajator al sancțiunii aplicate. Pe lângă aceasta, existența unei atingeri la demnitatea și onoarele profesiei de magistrat nu a fost demonstrată suficient. Astfel, instanțele naționale nu au acordat libertății de exprimare a persoanei în cauză ponderea și importanța pe care o astfel de libertate le merita în sensul jurisprudenței Curții, acest lucru chiar în prezența folosirii unui mijloc de comunicare (în speță un cont de Facebook accesibil publicului), și putând să dea naștere unor întrebări legitime cu privire la respectarea obligației de rezervă a magistraților.

83. Curtea a concluzionat că instanțele române nu au oferit motive relevante și suficiente pentru a justifica pretinsa ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare și că, prin urmare, a fost încălcat art. 10 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

84. Reclamantul se plânge că ancheta a adus atingere reputației sale profesionale și că sancțiunea disciplinară a prejudiciat reputația sa socială și profesională, cu un impact negativ asupra carierei sale. Acesta invocă art. 8 din Convenție, redactat după cum urmează:

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private [...]

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Argumentele părților

1. Guvernul

85. Guvernul contestă aplicabilitatea art. 8 din Convenție. Acesta subliniază că i s-a impus reclamantului o reducere a salariului pe durată limitată și că nu a fost eliberat din funcție (citează, *a contrario*, hotărârile *Oleksandr Volkov*, citată anterior, pct. 48, și *Özpınar*, citată anterior, pct. 67-79). Invită Curtea să aplice în speță jurisprudența *Denisov împotriva Ucrainei* [(MC), nr. 76639/11, pct. 128-134, 25 septembrie 2018]. Cu titlu subsidiar, Guvernul solicită Curții să constate că ingerința era prevăzută de lege, că era întemeiată pe obligația de rezervă a magistraților și că era necesară într-o societate democratică.

2. Reclamantul

86. Reclamantul susține că motivele prezentate de Înalta Curte pentru a justifica o sancțiune care nu era cea mai ușoară (*supra*, pct. 28) au pus în discuție valorile sale morale, i-au provocat suferință și au avut un important impact psihologic atunci când a trebuit să-și apere dreptul la libertatea de exprimare în fața abaterilor de care era acuzat - de a fi adus atingere bunei imaginii și prestigiului justiției, de a nu își fi respectat obligațiile statutare, de a fi folosit un limbaj care depășea limitele decenței și ale probității, precum și de a fi adoptat o conduită neadecvată care a adus atingere prestigiului justiției (*supra*, pct. 26). Susține că ingerința era lipsită de temei legal, din lipsă de predictibilitate suficientă. Pretinde că sancțiunea în litigiu l-a împiedicat în 2021 să candideze la un post de judecător la Curtea de Apel Cluj. Depune la dosar în copie decizia de respingere a candidaturii sale pe motiv că nu îndeplinea condiția prevăzută la art. 44 din Legea nr. 303/2004, și anume absența unei sancțiuni disciplinare pe perioada ultimilor 3 ani ai evaluării (*supra*, pct. 28). În sfârșit, potrivit reclamantului, scăderea indemnizației sale a generat probleme economice pentru acesta, întrucât avea în întreținere pe cele două fiice studente și pe mama sa și avea de achitat un credit bancar. Depune în acest sens documente care dovedeau luarea în întreținere a celor două fiice studente, documente referitoare la pensia mamei sale, precum și extrase de cont bancar aferente anului 2019 care menționau plata creditelor sale, precum și a altor cheltuieli.

B. Motivarea Curții

1. Principii generale

87. Curtea reamintește că noțiunea „viață privată” este o noțiune largă ce nu necesită o definiție exhaustivă. Această noțiune include integritatea fizică și morală a unei persoane, precum și multiple aspecte ale identității sale fizice și sociale. Înglobează mai cu seamă un drept la dezvoltare personală și dreptul de a stabili și de a dezvolta relații cu alții și cu lumea exterioară [*Denisov*, citată anterior, pct. 95, și *López Ribalda și alții împotriva Spaniei* (MC), nr. 1874/13 și 8567/13, pct. 87-88, 17 octombrie 2019].

88. Litigiile profesionale nu sunt, prin natura lor, excluse din sfera conceptului de „viață privată” în sensul art. 8 din Convenție și pot avea repercusiuni asupra anumitor aspecte tipice ale vieții private. Printre aceste aspecte se numără (i) „cercul intim” al reclamantului, (ii) posibilitatea acestuia de a stabili și dezvolta relații cu alte persoane și (iii) reputația sa socială și profesională. În general, o problemă în ceea ce privește viața privată se pune în două moduri în cadrul litigiilor de acest tip: fie din cauza motivelor care stau la baza măsurii în cauză (caz în care Curtea reține abordarea întemeiată pe motive), fie - în unele cazuri - ca urmare a consecințelor asupra vieții private (caz în care Curtea reține abordarea bazată pe consecințe). În cazul în care este urmată abordarea bazată pe consecințe, pragul de gravitate pentru fiecare dintre aspectele menționate mai sus este de o importanță crucială. Reclamantului îi revine sarcina de a stabili în mod convingător că acest prag a fost atins în cazul său. Acesta trebuie să prezinte elemente care să demonstreze consecințele măsurii în cauză. Curtea nu va recunoaște aplicabilitatea art. 8 din Convenție decât dacă aceste consecințe sunt foarte grave și afectează viața privată a persoanei în cauză în mod deosebit de semnificativ (*Denisov*, citată anterior, pct. 115-116) și face trimitere la criteriile pentru a evalua caracterul serios sau gravitatea presupuselor încălcări în cadrul diferitelor regimuri (*ibidem*, pct. 117).

2. Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

89. Curtea reamintește că, în speță, reclamantului i-a fost impusă, în cadrul procedurii disciplinare împotriva sa, o reducere a indemnizației sale de 5% pe o perioadă de două luni (*supra*, pct. 16). Cu privire la conținutul motivării instanțelor naționale care au justificat sancțiunea aplicată reclamantului, Curtea, deși a adoptat abordarea întemeiată pe motive (*supra*, pct. 88), constată că motivele aduse pentru a justifica reducerea temporară a indemnizației se limitau strict la publicarea celor două mesaje în cauză și se refereau la consecințele mesajelor, precum și la atitudinea reclamantului și la expresiile folosite de acesta, care, în opinia instanțelor naționale, au prejudiciat buna imagine și prestigiul justiției (*supra*, pct. 26). Aceste motive aveau, prin urmare, legătură cu conduita profesională a reclamantului, și nu

cu viața sa privată (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Denisov*, citată anterior, pct. 120).

90. Curtea constată că niciun element în legătură cu viața privată a reclamantului nu figurează în motivele de la baza sancțiunii sale disciplinare. Prin urmare, va examina dacă, din perspectiva dosarului și a susținerilor reclamantului, această măsură a avut consecințe negative grave asupra aspectelor constituind „viața sa privată” (*supra*, pct. 88). Cu privire la consecințele sancțiunii în cauză asupra „cercului intim” al reclamantului, acesta afirmă că măsura respectivă a cauzat reducerea veniturilor sale, în timp ce avea mai multe persoane în întreținere și credite în curs (*supra*, pct. 86). În speță, persoana în cauză nu a prezentat suficiente probe care să sugereze că reducerea indemnizației sale lunare cu 5% pentru doar două luni a avut consecințe grave asupra „cercului intim” al vieții sale private [a se compara cu *J.B. și alții împotriva Ungariei* (dec.), nr. 45434/12 și alte două cereri, pct. 132, 27 noiembrie 2018]. Conform Curții, niciun element nu indică faptul că măsura în litigiu ar fi avut alte repercusiuni asupra „cercului intim” al vieții private a reclamantului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Denisov*, citată anterior, pct. 120).

91. Curtea reține că sancțiunea disciplinară nu a avut ca efect revocarea sau destituirea reclamantului din magistratură și că acesta a continuat să își exercite atribuțiile de judecător în cadrul aceleiași instanțe, alături de colegii săi. Prin urmare, chiar dacă ar fi existat repercusiuni asupra posibilităților sale de a crea și de a dezvolta relații cu alții, inclusiv de natură profesională, niciun element de fapt nu permite să se concluzioneze în sensul gravității repercusiunilor.

92. În cazul reputației profesionale a reclamantului, Curtea constată că în niciun moment instanțele interne nu au examinat rezultatele reclamantului ca judecător și nici nu au prezentat o opinie cu privire la competența sa în această calitate sau la profesionalismul acestuia. Decizia disciplinară nu a pus în discuție decât respectarea de reclamant a obligației de rezervă în contextul publicării mesajelor în litigiu (a se vedea, *a contrario*, *Oleksandr Volkov*, citată anterior, pct. 166).

93. Cu privire la impactul negativ asupra carierei sale, și anume în ceea ce privește imposibilitatea în care s-a aflat de a candida timp de trei ani de la sancțiunea în litigiu pentru a beneficia de o promovare, Curtea reamintește că trebuie făcută o diferență, în temeiul art. 8 din Convenție, între o interdicție generală de a ocupa un loc de muncă și imposibilitatea sau dificultatea de a obține o promovare. În speță, doar împrejurarea că o avansare în carieră a fost refuzată temporar reclamantului pentru motivele expuse nu poate avea, în sine, repercusiuni asupra dezvoltării personalității sale sau asupra capacității sale de a crea contacte cu lumea exterioară de natură să afecteze dreptul său la respectarea vieții private și să determine astfel aplicabilitatea art. 8 din Convenție [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Briani împotriva Italiei* (dec.), nr. 33756/09, pct. 23, 9 septembrie 2014].

94. Cu privire la reputația socială a reclamantului în general, Curtea constată că respectivele critici formulate de instanțele naționale nu au vizat personalitatea și integritatea sa într-o dimensiune etică mai largă. Sancțiunea în cauză se întemeie pe constatarea că reclamantul nu își îndeplinise obligația de rezervă, dar nu pune în discuție valorile sale morale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Denisov*, citată anterior, pct. 129).

95. Prin urmare, dat fiind că motivele sancțiunii nu aveau legătură cu „viața privată” a reclamantului și că aceste consecințe ale măsurii nu au avut efecte negative grave asupra „cercului său intim”, asupra posibilității sale de a stabili și a dezvolta relații cu alte persoane sau asupra reputației sale, Curtea consideră că art. 8 din Convenție nu se aplică în speță. Astfel, trebuie să se rețină excepția ridicată de Guvern și să se respingă acest capăt de cerere pentru incompatibilitate *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției, în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și § 4.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

96. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

97. În observațiile sale din 30 martie 2022, reclamantul a declarat că simpla constatare privind încălcarea art. 8 și art. 10 din Convenție constituie pentru el o reparație suficientă în temeiul art. 41 din Convenție.

98. Guvernul solicită Curții să ia act de poziția reclamantului și să nu îi acorde nicio sumă pentru prejudiciul material și moral în cazul constatării unei încălcări.

99. Ținând seama de poziția reclamantului, Curtea apreciază că nu este necesar să i se acorde vreo sumă cu acest titlu (a se vedea, de exemplu, *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, nr. 40072/13, pct. 216, 19 octombrie 2021).

B. Cheltuieli de judecată

100. Reclamantul solicită 5 232 euro (EUR) pentru cheltuielile de judecată efectuate în cadrul procedurii desfășurate în fața Curții. Pentru aceasta, depune la dosar o notă cu onorariile detaliate. În plus, cere ca suma acordată de Curte să fie plătită direct în contul bancar al avocatului, în conformitate cu acordul lor scris.

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

101. Guvernul roagă Curtea să nu ramburseze decât cheltuielile de judecată în mod incontestabil legate de procedura în fața Curții, cu condiția ca acestea să fie reale, dovedite și necesare.

102. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, având în vedere documentele de care dispune și jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să acorde reclamantului suma de 5 232 EUR pentru toate cheltuielile, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit pe această sumă. Această sumă trebuie plătită direct în contul bancar al reprezentantei reclamantului [a se vedea, de exemplu, *Khlaifia și alții împotriva Italiei* (MC), nr. 16483/12, pct. 288, CEDO 2016 (extrase)].

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA,

1. *Declară*, în unanimitate, admisibil capătul de cerere referitor la art. 10 din Convenție și inadmisibil capătul de cerere formulat în temeiul art. 8 din Convenție;
2. *Hotărăște*, cu patru voturi la trei, că a fost încălcat art. 10 din Convenție;
3. *Hotărăște*, cu patru voturi la trei,
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în contul bancar al reprezentantei sale, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, suma de 5 232 EUR (cinci mii două sute treizeci și doi euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru cheltuieli de judecată, care va fi convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 20 februarie 2024, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

Ilse Freiwirth
Grefier
Președinte

Gabriele Kucsko-Stadlmayer

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

La prezenta hotărâre sunt anexate, în conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulament, următoarele opinii separate:

- opinia concordantă a judecătorului Rădulețu;
- opinia dizidentă comună a judecătorilor Kucsko-Stadlmayer, Eicke și Bormann.

G.K.S.

I.F.

OPINIA CONCORDANTĂ A JUDECĂTORULUI RĂDULEȚU

Am votat, la fel ca majoritatea, pentru încălcarea art. 10 și sunt de acord cu toate argumentele expuse în raționamentul prezentat din perspectiva acestui articol. Totuși, dată fiind importanța soluției respective pentru dezvoltarea jurisprudenței Curții în materie, aș dori să insist asupra câtorva puncte importante legate mai degrabă de primul mesaj al reclamantului (a se vedea pct. 5 din hotărâre).

Aceasta este o cauză *borderline* deoarece ridică problema limitelor obligației de rezervă care le revine judecătorilor. Una dintre provocările sale este de a reuși să găsească în jurisprudența actuală a Curții normele aplicabile în acest tip de situație. Din acest punct de vedere, pot fi identificate trei tipuri de norme diferite.

În primul rând, există principiile generale ale exercitării libertății de exprimare, dezvoltate în jurisprudența relevantă a Curții [a se vedea, printre altele, *Baka împotriva Ungariei* (MC), nr. 20261/12, pct. 158, 23 iunie 2016], principii care se aplică persoanelor particulare care participă la dezbateri de interes general. Aceste norme permit Curții să efectueze un control strict de proporționalitate și implică o marjă îngustă de apreciere a autorităților naționale.

În al doilea rând, Curtea a recunoscut autorităților naționale o anumită marjă de apreciere cu privire la libertatea de exprimare a funcționarilor, în general, și mai precis a judecătorilor care au o obligație de rezervă (*Baka*, pct. 162-164). În acest caz, libertatea de exprimare a judecătorilor este mai limitată din cauza necesității de a proteja autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

În al treilea rând, deși judecătorii au îndatoriri și responsabilități legate de autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești, Curtea a stabilit că libertatea lor de exprimare este mai amplă când ocupă un loc important în ierarhia judecătorească și vorbesc de funcționarea justiției, ceea ce este de interes general (*Baka*, pct. 165, 166).

Prezenta cauză privește un judecător care nu ocupa o funcție importantă în ierarhia juridică națională (judecător în cadrul unui tribunal) și care și-a exprimat opiniile pe un subiect de interes public, fără nicio legătură directă cu funcționarea justiției. Care tip de norme, dintre cele menționate anterior, este aplicabil în cazul acesta? Evident, nu ne putem întemeia pe al treilea tip de norme, pentru că reclamantul nu se afla într-una din situațiile specifice comparabile cu cea a reclamantului din cauza *Baka*.

În acest caz, ne rămân fie normele generale, valabile pentru orice persoană (primul tip), fie normele specifice, mai restrictive, aplicabile judecătorilor și bazate pe obligația lor de rezervă (al doilea tip).

În opinia mea, aceste din urmă norme trebuie să fie interpretate, în etapa actuală a jurisprudenței, într-un mod restrictiv, pentru că reprezintă excepții

de la primul grup de norme (principiile generale care privesc libertatea de exprimare). Acest caracter de excepție al normelor bazate pe obligația de rezervă a judecătorilor ne împiedică să extindem, prin interpretare, domeniul lor de aplicare. Până în prezent, Curtea a limitat aplicarea acestor norme la situațiile în care un judecător a făcut afirmații de natură să pună la îndoială autoritatea și independența puterii judecătorești, mai precis atunci când acestea atingeau subiecte privind funcționarea justiției.

În schimb, prezenta cauză se deosebește de acest tip de situații deoarece primul mesaj al reclamantului nu se referea direct la funcționarea justiției, ci la teme de interes general. Cu toate că își îndeplinea funcția de judecător, lua parte la o dezbatere din afara domeniului strict al justiției. Pentru acest motiv, în opinia mea, dispozițiile stricte derogatorii (al doilea tip) nu sunt aplicabile acestei cauze. Prin urmare, împărtășesc opinia majoritară care consideră că sunt aplicabile principiile generale (primul tip) și că se impune un control mai strict asupra proporționalității din partea Curții.

În opinia mea, pentru moment jurisprudența existentă a Curții nu cuprinde norme care să permită o interpretare mai amplă a obligației de rezervă a judecătorilor, care ar putea include nu numai afirmațiile lor despre funcționarea justiției, ci și orice situație în care ar lua parte la dezbateri generale de interes public.

Este adevărat că reclamantul a folosit un limbaj destul de provocator și că afirmațiile sale au fost exprimate pe contul său de Facebook, care avea zeci de mii de abonați. Dar a făcut acest lucru pentru a aborda un subiect de interes general. Or, neexistând o jurisprudență care să stabilească norme clare și previzibile cu privire la întinderea obligației de rezervă a judecătorilor în acest tip de situații, în prezența unui subiect de interes general și mai ales nefiind puse în balanță interesele concurente de către instanțele naționale (primele chemate să efectueze acest exercițiu), trebuie să prevaleze protejarea libertății de exprimare a reclamantului.

OPINIA DIZIDENTĂ COMUNĂ A JUDECĂTORILOR
KUCSKO-STADLMAYER, EICKE ȘI BORMANN

(Traducere)

1. Spre regretul nostru, nu putem fi de acord cu concluzia majorității că, în speță, au fost încălcate drepturile reclamantului garantate de art. 10. În opinia noastră, cauza nu privește ca atare dreptul ca un judecător să exprime critici față de guvern, ci maniera în care aceste critici au fost exprimate și întrebarea dacă reclamantul și-a exercitat libertatea de exprimare cu reținerea și decența de care avea datoria să dea dovadă în calitate de judecător.

2. Principiile generale privind libertatea de exprimare a judecătorilor sunt enunțate în hotărârea *Baka împotriva Ungariei* [(MC) (nr. 20261/12, pct. 162-167, 23 iunie 2016)]. Curtea a recunoscut că judecătorii, la fel ca toți funcționarii, se bucură de protecția art. 10. Totuși, având în vedere locul eminent, între organele statului, pe care îl ocupă magistratura într-o societate democratică, aceasta a reamintit că este îndreptățită așteptarea ca funcționarii din sistemul judiciar să-și folosească libertatea de exprimare cu reținere de fiecare dată când autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești sunt susceptibile de a fi puse în discuție. Divulgarea anumitor informații, fie și exacte, trebuie să fie făcută cu moderație și decență. Ținând seama de toate acestea, în calitate de garant al justiției, valoare fundamentală într-un stat de drept, judecătorul trebuie să se bucure de încrederea cetățenilor pentru a-și îndeplini misiunea (*Baka*, pct. 164).

3. Atunci când stabilesc dacă o ingerință în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare este proporțională cu obiectivul de protecție a autorității și a imparțialității puterii judecătorești, autoritățile naționale trebuie să găsească un echilibru just între libertatea de exprimare a persoanei și „îndatoririle și responsabilitățile” prevăzute la art. 10 § 2. Autoritățile naționale beneficiază de o anumită marjă de apreciere (*Baka*, pct. 162). Acestea fiind spuse, controlul strict exercitat de Curte în cauza *Baka* a privit faptul că reclamantul și-a exprimat opinia cu privire la reformele legislative în cauză în calitate sa profesională de președinte al Curții Supreme și al Consiliul Național de Justiție, recunoscând că avea nu doar dreptul, ci și datoria, în calitate de președinte al acestui consiliu, să exprime o opinie în privința reformelor legislative care vizau instanțele, după ce a colectat și a sintetizat opiniile instanțelor inferioare (*Baka*, pct. 168). O marjă îngustă de apreciere a fost aplicată și atunci când reclamantii erau membri ai consiliilor magistraturii sau ai altor organe reprezentative ale puterii judecătorești (*Sarisu Pehlivan împotriva Turciei*, nr. 63029/19, pct. 42, 6 iunie 2023; *Žurek împotriva Poloniei*, nr. 39650/18, pct. 222, 16 iunie 2022; *Eminağaoğlu împotriva Turciei*, nr. 76521/12, pct. 135, 9 martie 2021; *Kövesi împotriva României*, nr. 3594/19, pct. 205, 5 mai 2020).

4. Reclamantul din speță nu se afla într-o situație similară. Acesta era judecător în cadrul unui tribunal fără un statut sau o responsabilitate specială. Nu era nici, contrar a ceea ce s-ar putea crede din trimiterea făcută de majoritate la principiile enunțate în hotărârea *Halet împotriva Luxemburgului*, nr. 21884/18, 14 februarie 2023 (pct. 53), un avertizor în sensul că doar el ar fi avut cunoștință – sau ar fi făcut parte dintr-un grup restrâns ai cărui membri aveau cunoștință în exclusivitate – de ceea ce se întâmpla la locul său de muncă și unde, prin urmare, ar fi fost cel mai bine plasat pentru a acționa în interesul general avertizând angajatorul sau opinia publică [a se vedea și *Guja împotriva Moldovei* (MC), nr. 14277/04, pct. 72, 12 februarie 2008]. Nu putem, așadar, să fim de acord cu opinia majorității, potrivit căreia marja de apreciere era limitată în speță (pct. 75 din hotărâre).

5. În hotărârea *Baka* și jurisprudența ulterioară, Curtea s-a bazat și pe faptul că afirmațiile în litigiu nu depășeau sfera simplei critici de natură strict profesională (*Baka*, pct. 171; a se vedea și *Žurek* pct. 224; *Kövesi* pct. 207; *Tuleya împotriva Poloniei*, nr. 21181/19, 51751/20, pct. 544, 6 iulie 2023). Or, în speță afirmațiile reclamantului nu se interpretează ca fiind critici motivate ale situației din cadrul sistemului judiciar sau al reformelor din justiție, ci ca o serie de declarații făcute într-un limbaj colorat. Afirmațiile sale priveau nu doar sistemul judiciar, ci și armata, mai cu seamă aspectul prelungirii mandatului șefului de Stat Major al armatei. Era vorba despre o problemă a cărei examinare în fața instanțelor era în curs (pct. 20 din hotărâre) și despre care reclamantul trebuia, prin urmare, să dea dovadă de o prudență specială ca să păstreze aparența de imparțialitatea a puterii judecătorești. Afirmațiile au fost făcute pe Facebook, unde număra aproximativ 50 000 de abonați, și trebuia să fie conștient de faptul că se difuzau rapid și riscau să fie folosite în afara contextului dorit.

6. În hotărârea de sancționare a reclamantului, autoritățile naționale, la toate nivelurile, au luat în considerare jurisprudența Curții și s-au întemeiat în întregime la pronunțarea hotărârii respective pe examinarea limbajului folosit de acesta, care depășea ceea ce era compatibil cu obligația unui magistrat de a se exprima decent, folosirea unui asemenea limbaj putând aduce atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire publicului. Nu doar că autoritățile naționale sunt în principiu cel mai bine situate pentru a aprecia incidența limbajului folosit în contextul special al țării și al societății lor, dar există și limite clare ale măsurii în care un judecător al unei curți internaționale, precum este Curtea noastră, care nu vorbește limba în care au fost făcute afirmațiile și care nu este, de altfel, cel mai bine situat pentru a le aprecia incidența în contextul societății în chestiune, să încerce să pună la îndoială această apreciere. În continuare, considerăm că decizia de sancționare a reclamantului intra sub incidența marjei de apreciere generale din perspectiva căreia se măsoară proporționalitatea unei ingerințe.

7. După cum a afirmat majoritatea la pct. 80 din hotărâre, autoritățile naționale ar fi putut alege o sancțiune mai blândă. Totuși, sancțiunea aplicată,

HOTĂRÂREA DANILEȚ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI – OPINII SEPARATE

o reducere cu 5% a indemnizației pentru o perioadă de două luni, nu poate fi considerată ca fiind excesiv de severă.

8. Pentru motivele de mai sus, nu am putut vota cu majoritatea în favoarea constatării încălcării art. 10.